

met de woonplaats van de huurtoeslagontvangers met de grootste negatieve inkomenseffecten.

- o Een deel van de mensen die nu een goedkope huurwoning hebben (ca. 40% van de huurtoeslagontvangers), krijgt door deze maatregel meer huurtoeslag, waardoor de prikkel om door te stromen voor hen kan afnemen.
 - o Mensen met een (groot) gedeelte van hun inkomen relatief uit de woning kunnen beperkt zijn in hun mogelijkheden om naar een goedkope lokale woning te verhuizen. Dit geldt ook mensen die vanwege zorgbehoeften in een aanpassende woning wonen.
 - Alternatieven voor verhuizen zouden gezocht kunnen worden in geïntegreerd beleid, bijvoorbeeld in het perkthet verlaagden van de huren voor (een deel van) deze groep. Overwogen kan worden een deel van de opbrengst van het afschaffen van de verhuurderaftelling te reserveren om in de anderszins uitverloren huren voor huishoudens met een hoge huur, gericht te kunnen verlagen. Het is niet duidelijk hoeveel de groep van 250.000 huishoudens ruim 800 euro. Macro is dat circa 200 mln. Om dit bedrag te bereiken is ca. 300 miljoen aan huurerlag nog noodzakelijk. Daarvoor kan bijvoorbeeld de helft worden gereserveerd om huren te verlagen.
 - o Een belastingverlaging via verlagings van de huren gaat direct ten koste van invaardingsopdrachten van verhuurders, en daarmee van nieuwbouw en verduurzamingsopgaven van corporaties.
 - o Huurerlag bij particuliere verhuurders vraagt ook om compensatie. Op dit moment is er geen instrument hiervoor voor handen waardoor huurerlag zich zal moeten beperken tot woningcorporaties. Hierdoor kunnen de negatieve inkomenseffecten voor huurders bij particuliere verhuurders niet worden ingegrepen via deze route.
 - o Een huurerlag zal de prijs/kwaliteit verhouding van woningen uit de markt doen open.
 - Tot slot geeft BZK aan dat als de beschikbaarheid van betaalbare woningen niet is voor zien voor invoering van de maatregel en er geen overgangstermijn is, aan overgang opnormhuur mogelijk onduidelijke consequenties kan hebben als zich zullen beroepen op voorsienbaarheid en het voortvorschingsnood en mogelijk ook BEVIM. Daarom is het volgens BZK van belang dat deze maatregel geleidelijk wordt geïmplementeerd, zodat burgers voldoende tijd hebben om op deze maatregel te acteren.
- ### 3. Mogelijkheden overgangstermijn genomen huurders
- In de variant gaat de uitvoering in één keer en voor alle huurtoeslagontvangers, zittend en toekomstig, over naar een nieuw systeem met genomen huurders.
 - Een geleidelijk ingroep naar normhuren kan de inkomenseffecten verzachten omdat het meer tijd voor eventueel flankerend beleid. Het ingroep voor het geleidelijk convergeren van de werkelijke huur naar de normhuur (startend bij een mix van 20% nieuw en 80% oude systematiek) blijft na een eerste negatieve richting mogelijk uitvloeien. Vooreerst is dat de huurtoeslag op basis van de huidige verhoudingen van huurtoeslagontvangers wordt berekend, met de genomen huurprijs als toevoeging. Dit ingroep voegt een extra stap toe aan de initiale berekening van de huurtoeslag, waarbij de huurtoeslag nogmaals wordt berekend met de normhuur en vervolgens het gewogen gemiddelde van de werkelijke huur (oud) en de normhuur (nieuw) wordt genomen.
 - Voor de uitvoering is het mogelijk om een geleidelijk overgangstermijn te hanteren (3 tot max. 5 jaar), zodat uitvoering van de maatregel in mogelijk te maken hebben met een overgangstermijn die extra complexiteit met zich meebrengt. Inachting is dat per 2024 met het ingroep kan worden gestart. Een uitvoeringstermijn is nodig voor een definitief oordeel van de uitvoerbaarheid.
 - Aandachtspunten voor de uitvoering zijn wanneer de nieuwe populatie met recht op de huurtoeslag (als gevolg van afschaffing maximale huurgrens en normhuur) ontmoet en het anticiëren op vragen van burgers over veranderingen in het recht op huurtoeslag. Een gedifferentieerd systeem is voor de uitvoering niet mogelijk. Dit is bijvoorbeeld het geval als voor nieuwe toeslagaanvragen het systeem met de genomen huurders geldt en voor bestaande aanvragen het oude systeem behouden blijft tot mutatie of afkeuring van een geleidelijke overgang.

- Een ingroepsad verdeelt de totale individuele inkomenseffecten overigens niet, maar omc-ert deze uit naar meerdere jaren. Dit geeft h-urder veel meer ruimte om de gevolgen op te vangen, bijvoorbeeld door uit te kijken naar een goedkopere woning.
- Een langer ingroepsad geeft, alsnaar meer tijd voor verhuizen/financierend beleid maar is nadelig voor de uitvoering. Om inkomenseffecten te mitigeren moet een afweging worden gemaakt tussen de voor de totale held in het domein van inkomens uit te vaarsen voor de Boedingsdienst Toelagen.
- Tabel 2 geeft de inkomenseffecten van variant 2 voor 2024 met het ingroepsad van 5 jaar. Dit betekent dat 1/5' deel van de spreiding die de overstap naar genormeerde huren veroorzaakt in het jaar van invoering valt.

Tabel 2: Inkomenseffecten in 2024 op NRV-stand voor de 'landmarking' variant 2, maar dan met transitiepad (in 2024: 60% huurtoeslag berekend uit feitelijke huur en 20% huurtoeslag berekend uit genormeerde huur)

	<0%	-5 tot -2%	-3 tot 0%	geen effect	0 tot 3%	3 tot 5%	>5%	Mediaan	Omvang groep
Inkomensgroepen									
1a (<10% WML)	0%	4%	15%	21%	39%	20%	10%	0,0%	1.540
2a (10-18% WML)	0%	0%	8%	60%	20%	8%	3%	0,0%	1.340
3a (18-27% WML)	0%	0%	0%	71%	29%	0%	1%	0,0%	1.540
4a (27-42% WML)	0%	0%	0%	72%	23%	3%	0%	0,0%	1.340
5a (>42% WML)	0%	0%	0%	65%	25%	3%	0%	0,0%	1.540
Inkomensbron									
werkenden	0%	0%	3%	60%	34%	8%	4%	0,0%	4.870
uitkeringontvangers	0%	0%	6%	39%	33%	14%	7%	1,6%	660
gepensioneerden	0%	3%	11%	67%	8%	1%	1%	0,0%	2.000
Huishoudtype									
tweeverdieners	0%	0%	3%	63%	26%	6%	1%	0,0%	3.830
alleenstaanden	0%	2%	11%	53%	27%	11%	5%	0,0%	3.530
alleenverdieners	0%	1%	3%	60%	25%	7%	2%	0,0%	540
Kinderen									
met kinderen	0%	0%	3%	30%	37%	9%	2%	0,0%	1.700
zonder kinderen	0%	0%	2%	28%	22%	12%	5%	0,0%	4.000
Alle huishouders	0%	1%	7%	59%	22%	9%	3%	0,0%	7.700

4. CasusBek spreiding normhuur

De overgang naar genormeerde huren zorgt voor veel spreiding in het inkomensbeeld. Zowel positief als negatief. Onderstaand is voor twee voorbeelden in beeld gebracht wat de effecten zijn van variant 0 en variant 1 uit voorgaande tabel 1 van de memo (effecten zijn gelijk voor variant 2). De effecten worden bijna volledig veroorzaakt door de overgang naar genormeerde huur.

Casus 1. AUV-gerechtigde, alleenstaande zonder aanvullend pensioen, relatief hoge huur van €743 (bvg, woonborgcentrum) en maximale servicekosten (€ 40 bijtelling op huur). Bedragen voor 2024, per maand.

AOW	Beatsy met servicekosten	Beatsy zonder servicekosten	Variante 0	Variante 1
Bruto	1459	1459	1459	1459
Netto	1275	1275	1275	1275
Besteedbaar (incl. zorg)	1331	1331	1331	1331
Huurtoeslag	400	381	291	291
Rechtshuur incl. HT	1731	1712	1612	1612
Verschil met basis incl. servicekosten per maand		-19	-129	-109

- Het **besteedbaar** inkomen is het netto inkomen, minus zorgpremie en verbruik van het eigen risico, plus de zorgtoeslag. Hier is de huurtoeslag bij opgeteld om tot **besteedbaar incl. HT** te komen.
- Aangezien de ADW niet gekoppeld is aan de winstverhoging blijft het netto inkomen gelijk.
- Variant 2 (macro 1.1 mid) leidt tot een verlies van € 129 huurtoeslag per maand (€ 1.248 op jaarbasis).
- Varianten 1 (macro 1.4 mid) beperkt het verlies tot circa € 109 per maand (€1.308 op jaarbasis). Dit is gelijk aan variant 1 in dit memo.

Casus 2: Werknemer met minimumloon, allochtone, huur van €514. Bedragen voor 2024, per maand.

VWTL	Basis	Variant 0	Variant 1
Bruto	1957	2100	2100
Netto	1769	1839	1839
Besteedbaar (incl. zorg)	1736	1826	1826
Huurtoeslag	123	146	167
Besteedbaar incl. HT	1859	1972	1993
verschil met basis per maand		113	134

- Het **min. minimum** wordt verhoogd met 7,5%. Dit zorgt voor de stijging van het bruto, netto en besteedbaar inkomen.
- **Versimpelde aanname** is dat dit geen effect heeft op de arbeidskorting, of op de ontvangen zorgtoeslag (is in het pakket wel het geval).
- De genoemde huur ligt boven de daadwerkelijke huur. Daarom zorgt de invoering van genoemde huur in elke variant voor extra huurtoeslag.
- In variant 0 leidt de circa €113 per maand extra, meer van €22 extra huurtoeslag. In varianten 1, 2 en 3 is er een positief inkomenseffect van circa €133 per maand, waarvan €43 huurtoeslag.

Bijlage Inkomenseffecten varianten

Tabel 5: Inkomenseffecten variant 0 in 2024 op MEV-stand voor alle huishoudens

	<-5%	-2 tot -5%	-2 tot -5%	geen effect	0 tot 2%	2 tot 5%	>5%	Reductie	aanpak (x1000)
Inkomensgroepen									
1a (<= 114% WML)	4%	14%	13%	21%	13%	14%	20%	0.0%	1.540
2a (114-180% WML)	0%	6%	7%	62%	14%	8%	2%	0.0%	1.540
3a (180-273% WML)	0%	0%	1%	72%	19%	8%	1%	0.0%	1.540
4a (273-404% WML)	0%	0%	0%	72%	23%	0%	0%	0.0%	1.540
5a (>404% WML)	0%	0%	0%	69%	29%	3%	0%	0.0%	1.540
Inkomensbron									
werkloos	0%	2%	2%	60%	24%	7%	4%	0.0%	4.870
uitkeringsovergang	1%	5%	13%	19%	18%	20%	20%	0.7%	660
gepensioneerden	2%	5%	6%	68%	9%	4%	2%	0.0%	2.020
Huishoudtype									
bezoekers	0%	1%	2%	61%	28%	6%	1%	0.0%	3.820
alleenstaanden	2%	7%	7%	54%	13%	9%	9%	0.0%	3.820
alleenverdiener	1%	4%	4%	61%	22%	7%	2%	0.0%	340
Kindereen									
met kinderen	0%	3%	5%	50%	33%	8%	2%	0.0%	1.700
zonder kinderen	0%	2%	3%	58%	18%	9%	8%	0.0%	4.000
Alle huishoudens	1%	4%	4%	59%	19%	7%	5%	0.0%	7.700

Tabel 6: Inkomenseffecten variant 1, +300 mkb, 2024, alle huishoudens

	<-5%	-2 tot -5%	-2 tot -5%	geen effect	0 tot 2%	2 tot 5%	>5%	Reductie	aanpak (x1000)
Inkomensgroepen									
1a (<= 114% WML)	1%	10%	13%	21%	14%	17%	24%	0.3%	1.540
2a (114-180% WML)	0%	4%	7%	81%	11%	6%	3%	0.0%	1.540
3a (180-273% WML)	0%	0%	1%	72%	19%	8%	1%	0.0%	1.540
4a (273-404% WML)	0%	0%	0%	72%	21%	3%	0%	0.0%	1.540
5a (>404% WML)	0%	0%	0%	69%	29%	3%	0%	0.0%	1.540
Inkomensbron									
werkloos	0%	1%	2%	60%	24%	8%	5%	0.0%	4.870
uitkeringsovergang	0%	5%	11%	19%	19%	21%	24%	1.5%	660
gepensioneerden	1%	7%	6%	68%	10%	5%	3%	0.0%	2.020
Huishoudtype									
bezoekers	0%	1%	2%	64%	24%	6%	2%	0.0%	3.820
alleenstaanden	1%	5%	7%	54%	13%	10%	11%	0.0%	3.820
alleenverdiener	0%	3%	4%	61%	21%	8%	1%	0.0%	340
Kindereen									
met kinderen	0%	1%	5%	50%	31%	8%	3%	0.0%	1.700
zonder kinderen	0%	1%	3%	58%	19%	9%	9%	0.0%	4.000
Alle huishoudens	0%	3%	4%	59%	20%	8%	9%	0.0%	7.700

Tabel 7: Inkomenseffecten variant 2: +300 min in hogere normhuur, 2024, alle huishoudens

	<-5%	-5 tot -1%	-1 tot 0%	0 tot 5%	5 tot 10%	10 tot 20%	20 tot 30%	>30%	Median	Aantal (n=600)
Inkomensgroepen										
1a (<=114% WML)	1%	10%	13%	11%	14%	10%	23%	0,5%	1.540	
2a (>114-180% WML)	0%	4%	7%	41%	14%	0%	2%	0,0%	1.447	
3a (>180-275% WML)	0%	0%	1%	72%	19%	0%	1%	0,0%	1.340	
4a (>275-404% WML)	0%	0%	0%	72%	22%	3%	2%	0,0%	1.340	
5a (>404% WML)	0%	0%	0%	69%	29%	3%	0%	0,0%	1.540	
Inkomensbron										
werklozen	0%	1%	2%	96%	21%	8%	1%	0,0%	4.870	
uitkeringaanvangers	0%	2%	12%	18%	19%	21%	24%	1,4%	660	
gepensioneerden	1%	7%	6%	68%	10%	5%	1%	0,0%	2.020	
Huishoudtype										
Deur-vrij en 1	0%	1%	2%	64%	24%	6%	2%	0,0%	3.830	
alleenstaanden	1%	2%	7%	54%	11%	10%	11%	0,0%	3.830	
alleenverdiener	0%	2%	5%	61%	22%	8%	2%	0,0%	340	
Kinderen										
met kinderen	0%	1%	5%	50%	31%	8%	2%	0,0%	1.700	
zonder kinderen	0%	1%	3%	59%	19%	9%	9%	0,0%	4.000	
Alle huishouders	0%	3%	4%	55%	20%	8%	8%	0,0%	7.700	

Tabel 8: Inkomenseffecten variant 3: 5% volledig gekoppeld met normhuur, 2024, alle huishouders

	<-5%	-5 tot -1%	-1 tot 0%	0 tot 5%	5 tot 10%	10 tot 20%	20 tot 30%	>30%	Median	Aantal (n=600)
Inkomensgroepen										
1a (<=114% WML)	1%	11%	13%	3%	51%	18%	20%	1,1%	1.540	
2a (>114-180% WML)	0%	0%	14%	27%	40%	8%	3%	0,0%	1.540	
3a (>180-275% WML)	0%	5%	10%	43%	34%	3%	1%	0,0%	1.540	
4a (>275-404% WML)	0%	1%	5%	54%	21%	3%	0%	0,0%	1.540	
5a (>404% WML)	0%	0%	3%	59%	31%	1%	0%	0,0%	1.540	
Inkomensbron										
Werklozen	0%	1%	4%	37%	49%	5%	3%	0,0%	4.870	
uitkeringaanvangers	0%	0%	15%	17%	21%	20%	15%	0,7%	660	
gepensioneerden	0%	11%	56%	7%	41%	6%	2%	0,0%	2.020	
Huishoudtype										
Deur-vrij en 1	0%	2%	8%	22%	41%	1%	1%	0,0%	3.830	
alleenstaanden	0%	0%	10%	24%	28%	10%	9%	0,0%	3.830	
alleenverdiener	0%	1%	8%	26%	44%	6%	7%	0,0%	340	
Kinderen										
met kinderen	0%	2%	8%	36%	44%	6%	1%	0,0%	1.700	
zonder kinderen	0%	2%	8%	28%	24%	6%	7%	0,0%	4.000	
Alle huishouders	0%	2%	9%	18%	31%	7%	3%	0,0%	7.700	

Jeugd

09-12-2021

1. Hoe is de reeks van de Commissie van Wijzen (hierna: CvW) opgebouwd?

- De CvW is uitgesplit van een set aan maatregelen waarvoor volgens de CvW overeenstemming bestond tussen Rijk en VLG ten aanzien van de wenselijkheid en de verwachte opbrengst (regel 2 tabel).
- De maatregelen worden als prioriteiten van de Hervormingsagenda nader uitgewerkt. Het resterend tekort (regel 3) is voor 2022 incidenteel gecompenseerd. De besluitvorming over compensatie voor 2023 en verder is opengelezen voor de formatie.

(in € mln.) (aantal verblijfsplaatsen)	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028/chr.
1 Tekort jeugdzorg in 2022	1.528	1.628	1.608	1.628	1.628	1.628	1.628
2 Verwachte opbrengst maatregelen Hervormingsagenda	-294	-374	-463	-570	-961	-1.017	-1.017
3 Resterend tekort na maatregelen Hervormingsagenda	Resterend tekort in begroting (1.234)	1.434	1.363	1.238	867	811	811

2. Waar bestaat de Hervormingsagenda uit en hoeveel moeten gemeenten besparen?

- Voor de uitvoering van de Hervormingsagenda vormt regel 2 uit bovenstaande tabel het financiële kader. Wanneer gemeenten alle maatregelen realiseren wordt het resultaat uiteraard 1 miljard euro bespaard (op initiatief van de VVG van 5,4 miljard). Na realisatie van hervormingsagenda reduceert een tekort van structureel 800 miljoen euro (regel 3 uit tabel).
- De maatregelen beslaan het gehele terrein van de jeugdzorg, zoals afbakening van de regionale jeugdwet, standaardisatie van de uitvoering en regionalisering.
- Het kabinet heeft gemeenten toestemming gegeven om in de gemeentelijke begroting 2022 voor de jaren 2023-2025 uit te gaan van 7,5% van het CVW compensatiebedrag. Hierbij is vastgelegd dat dit geen budgettaire garantie is omdat een nieuw kabinet besluit over de structurele situatie.

3. Hoe hebben gemeenten zich verbonden aan de Hervormingsagenda?

- De VVG en het kabinet hebben samen besloten tot het instellen van een CvW. De CvW had tot taak een onafhankelijk zwaarwegend advies uit te brengen. Op basis van dit advies hebben de VVG en het kabinet besloten de Hervormingsagenda op te stellen.
- Voor de VNR is het randvoorwaardelijk dat gemeenten structurele compensatie krijgen voor de uitvoering van de Hervormingsagenda. Dit is nog niet voorzien in de proefstelling. Definitieve besluitvorming over de hervormingsagenda is voorzien voor voorjaar 2022.

4. Welke mogelijkheden zijn er om te besparen op de extra middelen voor jeugd?

- Mat het invoeren van een aanvullende maatregelen is het vanaf 2023 mogelijk om minstens 500 miljoen euro additioneel te besparen. In meerdere jaren liggen de besparingsmogelijkheden lager doordat maatregelen niet mogelijk zijn en implementatiedagen vergen. Aanvullende maatregelen zullen bij gemeenten op voorhand staan.

(in mln)	2023	2014	2015	± tuss.
Normeren behandelduur	-49	-71	-94	-94
Verantwoordelijkheid installe voorliggend veld nader	-125	-125	-125	-125
Bijz. bijdrage (afhankelijk van vormgeving)	2	0	*184 uit -996	*184 uit -996

- Normeren behandelduur:** De gemiddelde trijactduur is in de afgelopen jaren toegenomen. De behandelduur wordt genormeerd naar de gemiddelde duur voor de decentralisatie.
- Verantwoordelijkheid installe voorliggend veld nader besparen:** Het verschil per gemeente sterk wat voor activiteiten zij binnen het voorliggend veld uitvoeren en wat de kosten daarvan zijn. Het Rijk kan voor lossen en geen compensatie te bieden voor de sterke stijging sinds 2017; gemeenten kunnen dit opvangen door de werkzaamheden in het voorliggend veld te beperken.
- Eigen bijdragen:** Het resterend tekort kan teruggebracht worden door eigen betalingen in te voeren voor (ambulante) jeugdzorg. De opbrengst is 0,2 tot 1,2 miljard, afhankelijk van de vormgeving (% eigen bijdrage en typen zorg waarvoor eigen bijdrage geldt). Hiervoor is een wetwijziging nodig en implementatie door CAK. Implementatie kan per 2025, net als bij de eigen bijdrage voor de huishoudelijke hulp die is opgenomen in de proefstelling zorg.

70a Maatwerkafspraken industrie

- Het idee van de formerende partijen is om bindende maatwerkafspraken met industriële bedrijven te maken over CO₂-reductie. Dit staat nu in de financiële tabel opgenomen (aan de uitgavenkant), met het bedrag op PM.
- In dit A4tje wordt gekeken naar de juridische mogelijkheden, de samenhang van deze maatregel met andere voorstellen in het pakket, de mogelijkheden van invulling van maatwerk en de eventuele budgettaire reservering hiervoor.
- Voor maatwerkafspraken met grootuitstoters is het essentieel dat er harde en afdwingbare afspraken voor extra CO₂-reductie zijn, bovenop de effecten van het overige klimaatbeleid. Om een additioneel reductie effect te kunnen inboeken zal daarom de CO₂-heffing moeten worden aangescherpt, bijvoorbeeld door een hoger reductiedoel van de CO₂-margeheffing of een inname van dispensatierechten.
- Ook zal de industrie bepaalde waarborgen willen hebben van de overheid op het gebied van tijdige aanleg van infrastructuur, beschikbaarheid van duurzame energie, en versnelde vergunningverlening. Zonder garanties hieromtrent van de zijde van de overheid en netbeheerders, zal een bedrijf zich niet committeren aan een extra reductieverplichting.
- De doelgroep bestaat in generieke zin uit de top 30 grootste uitstoters inclusief de AVI's. Als maatwerk mogelijk is, dan zou hiermee gerichter kunnen worden verduurzaamd dan met generiek beleid dat ook bedrijven treft die geen of weinig verduurzamingsmogelijkheden hebben (bouwkeramiek, glasindustrie).

1. Wat is er juridisch mogelijk bij het maken van 1-op-1 afspraken?

- Bij het maken van afspraken met individuele bedrijven om hun uitstoot te verminderen moet rekening gehouden worden met Europese staatssteunregels, die met name zien op de geschiktheid, noodzaak en proportionaliteit van overheidsingrijpen. Eventuele maatwerkafspraken met individuele bedrijven zullen aan een lange lijst voorwaarden moeten voldoen. Daarbij moet onder meer gekeken worden naar:
 - Kan het doel bereikt worden met regulering of wetgeving? Wordt er subsidie gegeven voor verduurzaming die een bedrijf op termijn ook uit zichzelf zou doen?
 - Lopen de subsidies samen met beprijzing en hoe wordt hiermee rekening gehouden in de subsidie?
 - Bij subsidiëring om uitstoot te verminderen moet ook rekening gehouden worden met de voordelen die een bedrijf haalt omdat ze minder hoeven te betalen voor hun uitstoot (nationaal en Europees).
 - Verstoort de afspraak de concurrentie in ernstige mate en is er een alternatief denkbaar dat de concurrentie minder verstoort?
- Vanuit de EU en ambtelijk is een sterke voorkeur voor generieke regelingen waar bedrijven zich voor in kunnen schrijven, omdat die over het algemeen minder marktverstorend zijn, minder arbeidsintensief zijn en meer (goedkeuring)zekerheid vooraf bieden.
- Er zal een goede redenering op tafel moeten liggen waarom een generieke regeling niet goed werkt, de verwachting is dat met de SDE++ en de NIKI de meeste industriële klimaatprojecten ondersteund kunnen worden. Ook de VEKI en de DEI-XL kunnen betrokken worden bij een eventuele maatwerk aanpak. Mochten projecten niet passen, dan kan gekeken worden naar een maatwerksubsidie, echter een staatssteuntraject bij de EU kost tijd, zeker 6 tot 12 maanden.
- De juridische haalbaarheid van maatwerkafspraken hangt af van de invulling. De voorwaarden die gesteld worden kunnen het maken van afspraken compliceren. In hoeverre er dan nog sprake is van een nuttig instrument kunnen wij op dit moment niet inschatten.

2. Welke budgettaire reservering zou voor maatwerk kunnen worden opgenomen?

- Een specifieke budgettaire reservering voor maatwerkafspraken is op dit moment moeilijk te geven. De juridische haalbaarheid van maatwerkafspraken is onzeker en afhankelijk van de uitwerking van afspraken. Ook de hoogte van maatwerksubsidies is nog niet in te schatten.
- Het is daarom een expliciete keuze voor de formerende partijen of, en zoja hoeveel middelen men hiervoor wil reserveren. Als men dat wil, is een mogelijke route een extra bedrag in het voorziene klimaatfonds op te nemen. De uitwerking van de besteding volgt dan later.

- Overigens komen bepaalde voorziene investeringen uit dit klimaatfonds of het bredere klimaatpakket al ten goede aan industriële grootuitstoters, of helpen de randvoorwaarden te scheppen waardoor zij kunnen verduurzamen.

3. *Wat is de samenhang van maatwerk met de andere maatregelen?*

In het huidige pakket zijn twee soorten maatregelen te onderscheiden die met name relevant zijn voor de industrie en waarmee maatwerk potentieel kan dubbelen:

1. *Beprijzing/normering uitstoot industrie:*
 - a. Middels een aanscherping van de marginale CO₂-heffing met bijvoorbeeld 4 megaton en een aanpassing van de energiebelasting heeft de industrie een grotere reductieopgave.
2. *Reservering investering infrastructuur en subsidie energiedragers*
 - a. Om de juiste randvoorwaarden voor de energietransitie te creëren is er cumulatief tot 2030 19 miljard euro gereserveerd voor investeringen in (energie)infrastructuur en duurzame energiedragers. Er staat daarnaast nog een CCS-maatregel op PM.

4. *Leiden maatwerkafspraken ook tot een additionele uitstootreductie?*

- Eventuele maatwerkafspraken zullen additioneel moeten zijn aan de huidige stimulerings- en prijszingsmaatregelen. Voor zover de bedrijven onder de CO₂-heffing vallen dient om zeker te stellen dat reductie additioneel is de heffing te worden aangescherpt (innemen dispensatierechten). Essentieel onderdeel is daarom dat er harde en afrekenbare afspraken worden gemaakt met de bedrijven in kwestie over de extra mtonnen reductie, bovenop reeds ingeboekte en beoogde mtonnen reductie. Een borgingsmechanisme als een aanscherping van de CO₂-heffing en innemen van dispensatierechten is hier een voorbeeld van. Gezien de grote onzekerheid over de haalbaarheid van maatwerkafspraken is het niet mogelijk een inschatting te geven van de uitstootreductie.
- Stimulering van verduurzaming van ETS-bedrijven draagt op Europees niveau niet of beperkt bij aan uitstootreductie. De uitstootrechten die Nederlandse bedrijven door hun verduurzaming niet hoeven in te zetten worden verkocht en worden elders in de EU ingezet.
- Bij maatwerkafspraken gericht op sluiting van (delen van) productie dient er goed gelet te worden op verschuiving van productie naar elders.
- Een eventuele tender voor productiebeperkingen geeft grote risico's op verschuiving uitstoot. Voor de productiebeperking zouden deze bedrijven gecompenseerd worden. Ruwe schatting van EZK van deze zomer was dat dit € 500 tot 1500 kost per ton uit de markt genomen CO₂-emissie, oftewel € 0,5 à 1,5 mld euro/Mton. Voor de lange termijn is dit meestal geen doelmatige route: productie en uitstoot verschuiven naar andere landen. Dit is een uiterste maatregel om kortetermijndoelen te halen, zoals de sluiting van de kolencentrales om de Urgendoelen te halen. Ook wanneer zeker is dat de productie zich niet zal verschuiven naar andere landen is de maatregel eventueel te overwegen.

70b Kosten kernenergie

- De gemiddelde bouwkosten van een generatie III+ reactor zijn tussen de 7 en 13 miljard euro. De uiteindelijke kosten van de opgewekte elektriciteit per MWh is afhankelijk van de inzet van de centrale en de energiemarkt. Dit type reactor levert 1000-1600 MW aan vermogen (1600 MW is ongeveer 11,5% van de huidige totale Nederlandse elektriciteitsvraag).
- De manier van inzet heeft grote gevolgen voor de rentabiliteit van de kerncentrale. Moderne kerncentrales kunnen ingezet worden voor zowel basislast en/of regelbaar vermogen. Inzet als basislast is de meest economische wijze van inzet vanwege hogere vaste (bouw)kosten en de lagere variabele kosten.
- In de toekomst is CO₂-neutraal regelbaar vermogen nodig om de variatie van de energie uit zon en wind op te vangen. Regelbaar vermogen zijn bijvoorbeeld elektriciteitscentrales op duurzame brandstoffen (waterstof/groen gas) of conventionele centrales met CCS. Kerncentrales kunnen een alternatief zijn voor een deel van de behoefte aan vaste energievoorziening (base load) en regelbaar vermogen samen. Inzet als regelbaar vermogen heeft wel gevolgen voor de levensduur (meer slijtage). Dit maakt kernenergie een dure vorm van regelbaar vermogen.
- De bouw van een kerncentrale kan in theorie zonder overheidsbijdrage, maar dat zien we nergens gebeuren. Vrijwel overal moeten substantiële garanties worden gegeven voor risico's die niet in de markt te verzekeren zijn. Dit leidt daarmee ook tot risico's op forse kosten voor de rijksbegroting. Deze risico's bestaan sowieso uit deze onderdelen:
 1. Garantie voor bouw-/vergunningsfase
 2. Garantie op omzet
 3. Restrisico in geval van faillissement van de aanbieder
- Het is onmogelijk om op basis van de huidige cijfers een goede kwantificering te geven. Van belang is wel dat het niet realistisch is om voor de garantstellingen een risicodekkende premie te vragen- zoals het risico- en garantiebeleid vanuit het Rijk voorschrijft – omdat dit de business case van de centrale ondergraft.
- Garantstellingen (en eventuele andere overheidsbijdragen) aan kerncentrales vormen naar verwachting staatssteun. Dit betekent dat deze ter goedkeuring moeten worden voorgelegd aan de Europese Commissie. In het verleden heeft de Commissie – onder voorwaarden – goedkeuring gegeven aan verschillende soorten steun aan kerncentrales. In algemene zin geeft de Commissie daarbij de voorkeur aan investeringssteun versus exploitatiesteun, maar er zijn mogelijkheden om bijvoorbeeld een prijsgarantie zo vorm te geven dat deze kan worden goedgekeurd. Het traject bij de Commissie duurt doorgaans 6 à 12 maanden (maar in dit geval wellicht langer).
- De financiële posities van reactorbouwers staan het naar verwachting niet toe om zelf nieuwe grote kerncentrales te financieren. Daarnaast treedt bij bestaande trajecten de bouwer vaak ook op als energieleverancier. De belangrijkste bouwers zijn niet als energieleverancier in Nederland actief. In NL zullen daarom naar verwachting andere financiers moeten worden aangetrokken.
- Overheids garanties zijn nodig tijdens de vergunnings- en bouw fase (bijvoorbeeld in de vorm van leengaranties of in het geval van annulatie). Marktpartijen geven aan niet in staat zijn om dergelijke risico's zelf te dragen, wat private investeringen in kernenergie belemmert. Lange termijn stabiliteit van beleid (en onderliggend maatschappelijk draagvlak) is essentieel.
- Private financiers geven aan dat het ook nodig is om een omzetgarantie te bieden. Ook bij de kerncentrales in aanbouw in Finland en het VK is hier sprake van. Zij zien dit als een voorwaarde om in te stappen vanwege de omvang en doorlooptijd van de investering en de onzekerheid over de toekomstige energiemarkt. Daarnaast liggen de marginale kosten van een kerncentrale (5-6 EUR/MWh) hoger dan andere CO₂-vrije bronnen, zoals zon en wind (0 EUR/MWh), waardoor kernenergie mogelijk lager in de *merit order* terecht komt en er dus minder stroom wordt afgenomen uit kernenergie. Omzetgaranties kunnen op verschillende manieren. Dit leidt niet per se tot kosten voor de rijksbegroting, omdat dit ook via de energierekening door de consument kan worden opgebracht of omdat de elektriciteitsprijs er toch boven ligt. Dit leidt bij een lagere elektriciteitsprijs echter wel tot een hogere energierekening.

- Er zijn substantiële risico's die vaak leiden tot kosten voor de overheid. Zo zijn er met name bij First-Of-A-Kind (FOAK) projecten in o.a. Finland, Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk zijn kosten- en tijdoverschrijdingen als gevolg van het vergunningsverleningsproces veel voorkomend geweest. Dit zou ertoe kunnen leiden dat de overheid alsnog in moet springen (afhankelijk van de afspraken met de bouwer/financiers en de oorzaak van de kosten). Hetzelfde geldt voor de ontmantelingskosten, die in principe bij de start van de installatie door de vergunninghouder volledig moeten worden gedekt. Hierover moeten afspraken worden gemaakt met de uitbater om te voorkomen dat de overheid met de rekening blijft zitten ('guarantor of last resort'). Een risico is dat de uitbater gedurende de looptijd failliet gaat. In de marktconsultatie benadrukt een overgroot deel van de marktpartijen daarom het belang om te kiezen voor een bewezen technologie die voldoet aan de geldende veiligheidseisen.

Voorbeeld afspraken uit het VK (uit 2016)

- Hinkley Point C betreft een FOAK reactor. Bestaande projecten in Europa, Noord-Amerika en het Midden-Oosten die sinds 2005 in aanbouw/gebouwd zijn betreffen grotendeels FOAK-reactoren. Omdat dit nieuwere technologie betreft, brengt dit wel hogere risico's ten aanzien van o.a. doorlooptijd en kosten met zich mee dan met bestaande generatie III+ reactoren.
- De bouwkosten van de twee reactoren in aanbouw in het VK (Hinkley Point C) van 18 miljard pond moesten worden opgebracht door de twee investeerders EDF en de China General Nuclear Power Group (die gezamenlijk ook de centrale gaan beheren).
- De overheid heeft een prijsgarantie verstrekt (een contract for difference) voor 35 jaar. De overheid garandeert een prijs van £100.38/MWh (huidige prijs is ongeveer £45/MWh). De verwachting is dat deze afspraak over de levensloop tot ongeveer 30 miljard pond aan extra kosten leidt. Deze kosten worden opgebracht door de consumenten (ongeveer 10-15 pond per gemiddeld huishouden op jaarbasis).
- De overheid heeft een leengarantie verstrekt van 2 miljard pond voor eventuele obligaties die de beheerder eventueel uit zou kunnen geven voor de bouw van de reactoren.
- Als het project niet door kan gaan vanwege een verandering in het overheidsbeleid wordt de bouwer/beheerder hiervoor gecompenseerd. Dit zou tot 23 miljard pond kunnen kosten.
- De beheerder moet 7,3 miljard pond opzij zetten voor de uiteindelijke ontmanteling.
- De Europese Commissie heeft de staatssteun aan Hinkley Point C destijds goedgekeurd.

70e Bijmengverplichting groen gas in de gebouwde omgeving (02-12-2021)

Kern

- Het normeren van het gebruik van groen gas vermindert de uitstoot van de gebouwde omgeving en stimuleert tegelijkertijd de productie van groen gas. Op deze wijze draagt de maatregel ook bij aan het concurreren maken van deze duurzame techniek.
- In het rapport van van Geest is indicatief opgenomen dat een bijmengverplichting van 10% een CO₂ reductie van circa 1,44 Mton oplevert in 2030, een bijmengverplichting van 20% 2,88 Mton. Daarmee kan de bijmengverplichting een substantiële bijdrage aan de reductiedoelstellingen.
- NBI voor de Nederlandse reductieopgave kunnen deze maatregelen alleen worden meegenomen als Nederlandse groen gas productie wordt gestimuleerd (en dus niet-Nederlandse garanties van oorsprong (gvo's) worden uitgesloten).
- Ten aanzien van de impact en uitvoering van een bijmengverplichting voor groen gas zijn er nog een aantal vragen. Hieraan wordt nadere aandacht gegeven. Het is wenselijk om de exacte maatvoering van de maatregel in te vullen nadat dit onderzoek is afgerond.
- De bijmengverplichting leidt naar verwachting tot een stijging van de energierekening voor niet-nu-huishoudens. De voorlopige inschatting van BZK is dat een bijmengverplichting van 10% voor gemiddeld huishoudens richting 2030 mogelijk leidt tot een stijging van de energierekening met 65 euro per jaar (en bij 20% algaan meer dan 170 euro). Grofweg is de macron-kostenverhoging richting 2030 0,7 mld per jaar (b) 10% (b) 20% algaan een verubolting of meer). Het externe onderzoek wat is uitgezet zal hier een nadere analyse van geven.
- Nu is op basis van de huidige situatie van milieubelasting van gas te kunnen produceren voor een bijmengverplichting van 20% in de gebouwde omgeving, dit is echter sterk afhankelijk van flankerend beleid (innovatie, beschikbaar grondstoffen en ruimtelijke inpassing) en van de allocatie van groen gas naar andere sectoren. De haalbaarheid en effecten van mogelijke maatvoeringsscenario's moet blijken uit het onderzoek.
- Het invoeren van deze maatregel kan zonder subsidie en heeft in dat geval geen (directe) kosten voor de bijmengverplichting. Dit betekent niet dat er geen kosten voor de kosten of worden verlaagd op huishoudens via de energierekening. Een oplopende energierekening zou kunnen worden gecompenseerd middels aanvullende subsidie of lastenverlichting elders. Indien het wenselijk is om de subsidie via de SDE te laten lopen, dan moet de concurrentiepositie van groen gas in de SDE verbeterd worden, of de mogelijkheid moet in dat geval worden bezien.

Maatregel

- Een bijmengverplichting voor groen gas: betekent dat middels normering energieleveranciers verplicht worden om administratief het aantal gelaveerd groen gas te verhogen en het aantal aardgas te verlagen. Het bijmengen van groen gas verlaagt de CO₂ inhoud van het gasgebruik doordat groen gas een CO₂-neutrale energieleverancier is.
- Een bijmengverplichting voor in Nederland geproduceerd groen gas zal de productie van groen gas stimuleren. Het is niet zeker of het bijmengen van groen gas in Nederland een bijmengverplichting groen gas heeft alleen zin voor productie in Nederland als je niet-Nederlandse gvo's kunt uitsluiten. De haalbaarheid hiervan wordt nader onderzocht. Groen gas kan nu nog maar moeilijk concurreren met andere technieken uit de SDE++¹. Er bestaat nu een forse prijs voor groen gas in de SDE, waardoor het lastiger subsidie verkrijgt, waardoor groen gas duur blijft (want er zijn geen leereffecten en geen uitrol van nieuwe technieken en technieken zoals CCS). Door groen gas te stimuleren zal ook kostenreductie plaatsvinden, waardoor groen gas een concurrerende techniek wordt. Op de lange termijn is het wenselijk om af te stappen van de afhankelijkheid van subsidies en te bewegen richting verdere normering en marktovergang.
- Groen gas ligt goed in de gebouwde omgeving, juist daar waar verduurzaming en/of elektrificatie moeizaam blijkt. Groen gas ligt daarnaast ook (iets van factor 2) goedkoper dan vergelijkbare alternatieven zoals waterstof in de gebouwde omgeving.

¹ Groen gas moet gemaakt door middel van het vergieten en verpazen van biogasreststoffen.

- Een bijmengingsverplichting is niet mogelijk voor industrie die gebruikmaakt van private leidingen. Daarmee treft een bijmengingsverplichting niet de grote gebruikers. De situatie ontstaat daarmee dat de gebouwde omgeving (huishouders) verplicht het duurdere groene gas moeten afnemen, en de industrie het bij het goedkopere grijze gas mag houden. Dit laatste kan echter wel worden ondervangen door CO₂-beëtziging in de industrie.

Maatvoering

EZK heeft onlangs besloten nader onderzoek te verrichten naar de mogelijkheid van een biomengverplichting voor groen gas in de gebouwde omgeving. De vragenlijst die het onderzoek zal adresseren zijn:

- In hoeverre bijmengen het meest doelmatige en doeltreffende instrument is om het gebruik van groen gas te stimuleren;
- Wat de verwachte CO₂-opbrengst is van een bijmengverplichting voor groen gas en in hoeverre dit in verhouding staat tot de kosten;
- Wat de opschalingspotentie van de markt voor groen gas is en hoe dit in verhouding staat tot de benodigde bronnen om groen gas te produceren.
 - Dit nu via een 10% FIT (afkopen van een richtbedrag van 10% bijmenging in de gebouwde omgeving in 2030). Op basis van de sectorambitie m.b.t. groen gas productie in 2030 is het in theorie mogelijk om te groeien naar 20% groen gas bijmenging in de gebouwde omgeving in 2030. Hierbij zijn er echter twee grote onzekerheden: 1. Deze ambities moeten worden gehaald, dit is sterk afhankelijk van Rijkserend beleid en 2. Groen gas moet voornamelijk in de gebouwde omgeving worden ingezet en niet in andere sectoren zoals de industrie en mobiliteit. De uitkomsten van het onderzoek zijn nodig om de haalbaarheid en impact van deze maatvoeringsscenario's in te kunnen schatten.
 - In de commissievoorzitter onder fit-ten-55 worden criteria voor biomassa verder opgesteld, wat voor extra regeldruk en tot mogelijke extra kosten kan leiden.
- Wat het effect is op de energietoelating. Een bijmengverplichting voor groen gas wordt huishouders rechtlijnig door energieleveranciers doorberekend op de afnemer (in dit geval huishouders).
 - De voorlopige inschatting van EZK en SZK is dat een bijmengverplichting van 10% leidt tot 7,8 cent extra per kub. Dat betekent voor een gemiddeld huishouders bij 10% een stijging van de energierekening met 85 euro per jaar (en bij 20% stijgt meer dan 170 euro). Grofweg is de macromaximale verhoging 680 miljoen bij 10% (bij 20% alsnog een verdubbeling of meer).

20 D. formatie Klimaat SDE en ODE

(03-12-2021)

Analysing

- In het Klimaatbeleid is afgesproken hoe de uitloop van de ODE t/m 2030 wordt vormgegeven in relatie tot de gezamenlijke SDE-uitgaven. Nu is het moment dat de ODE-tarieven weer gelijkgesteld worden aan de actuele SDE-raming. Dit biedt de mogelijkheid de systematiek te heroverwegen.
- De huidige systematiek van de SDE en ODE leidt namelijk tot een oplopende lastendruk op de energieleverancier door de oplopende SDE-uitgaven in combinatie met galdadig los grondslag van de Duimmaat uitval van de SDE om middelen in beginsel niet meer te gebruiken of te voorkomen en daar waar mogelijk te ontlasten.
- De ODE-tarieven zijn momenteel t/m 2022 in de wet vastgelegd. Volgens de meest actuele raming (eind november 2021) moeten de ODE-tarieven ten opzichte van de huidige (2022) tarieven met cumulatief 8,3 miljard euro stijgen (2022-2030).
- Deze stijging is al grotendeels opgenomen in het basispad van de beleidsmatige lastenontwikkeling en in de gezamenlijke ODE-inkomsten in de EZH begroting.
- Om de 1,6 miljard van de lastenontwikkeling (t/m 2022) te nog niet meegenomen in het BLO. Dit gaat gemiddeld om 0,18 miljard hogere lasten in de periode 2022-2030. Hierbij geldt dat in de periode t/m 2025 juist sprake is van een lagere taakstelling dan in het basispad, en in de periode 2026-2030 van een hogere taakstelling.
- Om de BLO ten opzichte van het basispad over de periode 2022-2030 per saldo te gelijkte houden kan 1,6 miljard van de ODE-reserve worden ingezet (zie ook advies).

Advies

- Wij adviseren om:
 - voor de SDE-uitgaven in de financiële plaat van het Regeerakkoord aan te sluiten bij de op dit moment verwachte kasuitgaven en de aanvullende ambitie uit het Regeerakkoord (op het terrein van hernieuwbare warmte, elektrische, hernieuwbare stroom, CO₂-tax) van 1,6 miljard van de SDE in te vullen;
 - de huidige koppeling tussen de SDE-uitgaven en de ODE-tarieven los te laten en de SDE-reserve deels (1,6 miljard) in te zetten om de stijgende bruto ODE-taakstelling te dekken en de lastenontwikkeling te beperken (de betreffende middelen worden in dat geval toegevoegd aan de beschikbare middelen). Hiervoor moet wel de koppeling tussen de ODE en SDE worden losgelaten;
 - de ODE te bevroren op 2022-tarieven en te integreren in de energielasting of de ODE te bevroren op 2022-tarieven en als aparte belasting te houden;
 - het overige deel van de benodigde hoare oebrenaat van de ODE ten opzichte van het niveau in 2022 (ca. 5,8 miljard) te dekken via het verhogen en minder degressief maken van de tarieven in de energielasting, dan via via andere fiscale verzoeningsmaatregelen, op een wijze dat het niet ten koste gaat van het behalen van de klimaatdoelen. Deze 5,8 miljard is al opgenomen in het basispad van de BLO.

Toelichting

Systematiek SDE++ en nieuwe raming kasuitgaven

- De SDE++ is de grootste Klimaatsubsidie op de Rijk begroting, en gericht op de onrendabele top bij CO₂-reductie duurzame energie. De regeling wordt jaarlijks opgesteld voor een aantal technieken, waarop partijen subsidie kunnen aanvragen. Vervolgens wordt de subsidie toegekend, op basis van de kosten-effectiviteit van projecten. Dit zijn altijd langlopende projecten, die vervolgens jaarlijks een subsidie krijgen die afhankelijk is van duurzame energie- en CO₂-prijs (die bepalen immers de onrendabele top).
- Table 1: aan de meest recente raming van de SDE++ kasuitgaven tot en met 2030 zien. De kasuitgaven nemen tot 2025 sterk toe. Daarna nemen de kasuitgaven licht af, maar liggen ze

¹ In deze raming is nog gerekend met cijfers uit de KEV 2020. Een volledige nieuwe doorrekening over KEV 2022 komt in februari 2022 beschikbaar.

- nog wel op een hoger niveau dan in 2021-2022. Een groot deel van de kasuitgaven betreft eerder aangegeven verplichtingen.
- In de laatste raming vallen de SDE++ kasuitgaven hoger uit dan eerder gedacht. Deze raming is niet met onzekerheid omgeven, omdat de kasuitgaven mede afhangen van de ETS-prijs en energieprijzen (hoe hoger de ETS-prijs en energieprijzen, hoe lager de onrendabele top en hoe lager het subsidiebedrag op projectniveau). Ter illustratie: de raming van totale uitgaven kan tussen jaarlijks variëren met vele miljarden fluctueren. Zoals de actuele, voorliggende SDE-raming gebaseerd op de KEV2020, terwijl de ETS-prijs en de energieprijzen sindsdien sterk gestegen zijn. Ook de realisatie (hoeveel van de projecten komen echt tot stand) bepaalt de uiteindelijke kosten.
 - De begrotingsreserve Duurzame Energie (DE) is bedoeld om de hierboven genoemde fluctuaties in de SDE-uitgaven op te kunnen vangen. Momenteel is de reserve ca. € 3,9 mld. Deze middelen kunnen dus maximaal 2,22 mld. worden ingezet om hogere toekomstige kasuitgaven te dekken. Dan restert nog ca. 1,6 mld. voor 10% prijenschoffing. In tabel 1 is een raming van de reserve van 1,6 mld. opgenomen.
 - Bekostiging uit de reserve geldt als dekking binnen de uitgavenstelselmatiek van het Rijk, maar heeft op EMU-basis geen effect. Dekking van uitgaven via een ontbinding uit de reserve leidt dus tot een EMU-saldoverlechtering.

Systematiek Opslag Duurzame Energie- en Klimaattransitie (ODE)

- Over het verbruik van elektriciteit en warmte moet naar de energiebelasting (ER) een raming duurzame energie (ODE) worden betaald. De opbrengst vloeit naar de algemene begrotingsmiddelen, maar politiek is gecommuniceerd dat de ODE dient ter financiering van de met de subsidie-regeling Stimulering Duurzame Energieproductie (SDE++) samenhangende kasuitgaven.
- De ODE beloven zijn relevant voor het lastenkader en met het pakket De uitgangspunten 2021 tot en met 2022 wettelijk vastgelegd.
- Tabel 1 geeft, conform de geldende systematiek, een overzicht van:
 - De nieuwe brute taakstelling voor de ODE: deze reeks is gebaseerd op een aantal elementen:
 - Beschikbare middelen SDE: oude netto taakstelling voor de ODE (exclusief dekking van (verliefde) belastingvermindering) + voorliggende middelen (zoals de middelen van afgelopen augustusbesluitvorming).
 - SDE-kasuitgaven: gebaseerd op de meest recente SDE-raming en bevat alle uitgaven via de SDE (dus bijvoorbeeld ook de klimaatmaatregelen van Urgenda).
 - Taakstelling belastingvermindering BP2020: In het kader van het Klimaatakkoord is een nieuwe lastenverdeling voor de ODE afgesproken van 1/3 huishoudens en 2/3 bedrijven. Hiermee is de belastingvermindering in de energiebelasting verhoogd en afgesproken dit te dekken via de ODE tarieven.
 - De mutatie in de beleidsmatige lastenontwikkeling:
 - In het BLO-basispad is de oude brute taakstelling voor de ODE opgenomen.
 - Op basis van de meest recente raming voor de SDE-kasuitgaven en beschikbare middelen is een nieuwe brute taakstelling voor de ODE berekend (zie hierboven). Deze taakstelling ligt cumulatief (2022-2030) 1,6 mld. hoger dan de oude brute taakstelling.
 - De beleidsmatige lastenontwikkeling neemt hierdoor in de periode 2022-2030 met cumulatief 1,6 mld. toe. Hierbij is onafhankelijk in de periode t/m 2023 juist sprake van een lastenverlichting en de periode van 2023-2030 van een lastenverhoging.
 - Om de beleidsmatige lastenontwikkeling gelijk te houden is in tabel 1 het verschil tussen de oude en nieuwe ODE taakstelling gedeeltelijk door 1,5 mld. uit de SDE-reserve te halen.
 - Nieuwe taakstelling ten opzichte van de ODE-tarieven in 2022:
 - De ODE-tarieven zijn tot en met 2022 wettelijk vastgelegd. Wanneer de ODE-tarieven beruipen op dit niveau, dan daalt de budgettaire opbrengst naar 2,75 mld. euro in 2030.
 - Het verschil tussen met de ODE 2022-tarieven zou worden opgehoofd en wat volgens de nieuwe brute ODE taakstelling zou moeten worden opgehoofd.

- is cumulatief ca. 0,3 miljard. euro (2022-2030). De komende jaren is daarom een forse stijging van de ODE-tarieven nodig.
- Hiervan zit 6,8 miljard. euro al in het BLO-basispad en is 1,6 miljard. additioneel (zie ook mutatie in beleidsmatige lastenontwikkeling).

Tabel 1 – Raming SDE kasuitgaven en taakstelling ODE (in mln. €)										
Nieuwe bruto ODE taakstelling										
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	
Beschikbare middelen SDE	3.750	4.381	4.477	4.349	4.056	3.551	3.743	3.698	3.717	
Waarvan netto ODE taakstelling oud, zonder taakstelling belastingvermindering BP 2020	2.415	2.638	3.062	3.198	2.983	2.070	2.000	3.226	3.411	
Waarvan overige middelen	1.335	1.543	1.415	951	1.073	981	753	472	306	
Verwachte kasuitgaver SDE (alle uitgaven)	4.282	3.816	4.134	4.031	4.175	4.394	4.415	4.291	3.906	
Netto nieuwe ODE taakstelling voor SDE (kasuitgaven - overige middelen)	2.947	2.273	2.750	3.080	3.102	3.413	3.662	3.810	3.600	
Additionele taakstelling ODE verhoging belastingvermindering c.f. BP 2020	191	518	556	581	511	512	516	589	521	
ODE taakstelling bruto nieuw	3.438	2.791	3.328	3.664	3.646	3.955	4.208	4.408	4.224	
Mutatie beleidsmatige lastenontwikkeling										
Oud - bruto ODE taakstelling SDE + belastingvermindering - BLO basispad	2.906	3.356	3.621	3.782	3.527	3.512	3.536	3.815	1.035	
Nieuw - bruto ODE taakstelling SDE + belastingvermindering	3.438	2.791	3.328	3.664	3.646	3.955	4.208	4.408	4.224	
Verschild BLO (nieuw - oud) excl. dekking reserve t.o.v. basispad (cum. 2022-2030 lastenverzwarings is +1,6 milj.)	+532	-565	-293	-118	-119	+443	+672	+593	+189	
Inzet SDE-reserve (ca. 1,6 milj.)	-532				-119	-244	-244	-244	-189	
Verschild BLO incl. dekking SDE-reserve t.o.v. basispad (cum. 2022-2030 lastenverzwarings is 0)	0	-565	-293	-118	0	199	428	349	0	
Extra taakstelling ten opzichte van opbrengst ODE 2022-tarieven										
Verwachte ODE-opbrengst bij bevrissen tarieven niveau 2022	2.906	2.884	2.852	2.824	2.800	2.781	2.765	2.756	2.748	
Extra taakstelling ten opzichte van opbrengst ODE 2022-tarieven	-	-95	476	840	846	1.174	1.443	1.652	1.476	

Stijging ODE-tarieven 2023-2030

- Om de publiekrechtelijke systematiek vanuit het kader van de door het kabinet ingezette taakstarieven van de ODE in het basispad aangepast om er ante meer aan te sluiten bij de taakstelling, zoals weergegeven in tabel 1.²
- Tabel 2 geeft een overzicht van de ODE-tarieven in 2022 en van de toekomstige ODE-tarieven in 2027 en 2030, indien aan deze systematiek (koppeling ODE en SDE-kasuitgaven) wordt vastgehouden.
- Tussen 2022 en 2027 stijgen in het rekenvoorbeeld de ODE-tarieven van ruim twee en afneemt met meer dan 50%. Dit hangt samen met de oplopende SDE-uitgaven.

² Het beleidsmatige afwijkingen die gedurende de rit ontstaan worden overigens niet gecompenseerd (andjavan).

- Tabel 3 geeft weer wat deze stijging van de ODE-tarieven betekent voor een huishouden met een gemiddeld gas- en elektriciteitsverbruik. De daaroverliggende lastenstijging voor een huishouden is afhankelijk van het specifieke verbruik. Daarnaast zijn in deze tabel de andere componenten van het belastingdeel van de energierekening (EB, belastingvermindering, btw) niet meegenomen.
- De stijgende ODE-tarieven leiden in het voorbeeld tot een lastenverhoging van 93 euro voor een huishouden met een gemiddeld verbruik. Ter vergelijking: het belastingdeel van de energierekening voor een huishouden met gemiddeld verbruik is in 2022 430 euro (exclusief tijdelijke compensatie voor hoge energiekosten).
- De is nog afgezien van een stijging van de energierekening als gevolg van hogere kosten voor netbeheerders als gevolg van de energietransitie; die stijging is mede afhankelijk van de keuze die het nieuwe kabinet maakt in verdeling van de kosten van de energietransitie.
- De tarieven voor 2027 en 2030 zijn indicatief en gaan uit van een lastenverhoging van 1/3 huishoudens en 2/3 bedrijven. Een andere lastenverdeling (tussen bedrijven/huishoudens en tussen de verschillende verbruikschijven) is mogelijk.

Tabel 2 ODE-tarieven 2022, 2027 en 2030 zonder inzet SDE reserve			
Aardgas (excl. btw, in cent/m ³)	2022	2027	2030
0 - 170.000 m ³	8,65	12,30	13,30
170.000 - 1.000.000 m ³	2,39	3,40	3,67
1.000.000 - 10.000.000 m ³	2,36	3,35	3,63
> 10.000.000 m ³	2,36	3,35	3,63
Electriciteit (excl. btw, in cent/kWh)			
0 - 10.000 kWh	3,09	4,34	4,69
10.000 - 50.000 kWh	4,18	5,94	6,43
50.000 - 10.000.000 kWh	2,29	3,29	3,52
> 10.000.000 kWh	0,05	0,07	0,08

Tabel 3 – Ontwikkeling belastingdeel energierekening gemiddeld huishouden zonder inzet SDE reserve			
	2022	2027	2030
ODE gas	€ 101	€ 144	€ 156
ODE – elektriciteit	€ 7,5	€ 10,5	€ 11,2
Totaal ODE (excl. btw)	€ 114	€ 247	€ 267

Beleidsopties

- De Studiegroep Begrotingsruimte heeft aanbevelen om middelen in beginsel niet meer te koppelen of te combineren en daar waar mogelijk te ontkoppelen.
- Er zijn grofweg twee beleidsopties: 1) huidige systematiek in stand houden en ODE-tarieven verhogen of 2) koppeling tussen de ODE-tarieven en SDE-kasutgaven (indienen en de SDE-kasutgaven op een andere manier dekken. In dit geval is er – indien de ODE zonder tarievenverhoging wordt ontkoppeld – een significant budgettaire gain op de top van de huidige geleidelijke situatie van cumulatief (2002-2030) ca. 7,5 mld. Hiertegenover staat de SDE-reserve (stand huidige raming: 3,9 mld.).
- Systeematiek in stand houden
 - De huidige systematiek met een koppeling tussen de ODE-tarieven en SDE-kasutgaven wordt in stand gelaten.
 - De nieuwe raming van de SDE-kasutgaven en te betalen opbrengst voor de ODE wordt opgenomen in respectievelijk het uitgaven- en lastenboek voor de komende kabinetperiode.

- Uit de Evaluatie van de ODE door CE Delft blijkt dat de ODE een doelmatige manier is om voor de eindgebruiker meer transparantie te bieden in de financiering van de SDE-regeling.

2. Systematieklocaties

- De huidige systematiek met een koppeling tussen de ODE-tarieven en SDE-voorschuutkosten wordt los gelaten. Voordel hiervan is dat voor het vaststellen van de belastingschikkingen op elektriciteit en aardgas de beleidsmatige overwegingen (energiebesparingsprijs, lastenverdeling, etc.) weer centraal staan, in plaats van de benodigde budgettaire opbrengst.
- Hiervoor schetst het IBC financiering energietransitie 2 opties, namelijk:

1. Deuren van de ODE en in stand houden

- o Hiermee wordt de ODE in stand gehouden en bevroren op het niveau van 2022. Op deze manier vervalt de koppeling tussen de SDE-voorschuutkosten en de ODE maar blijft de ODE wel in stand als gedeeltelijke financiering van de RPF++-regeling.
- o Hiermee blijft transparantie over de bijdrage van de eindgebruiker op de energierekening. Ook kan door middel van de ODE inzicht in de lastenverdeling inzichtelijk gegeven worden in de specifieke bijdragen van groepen aan verduurzaming, bijvoorbeeld de bijdrage van de industrie aan de SDE++ conform de afspraken bij het Klimaatdoel.
- o De huidige SDE-reserve zou voor 1,5 mld. kunnen worden ingezet om de oploop in de EB-tarieven te beperken. Dan resteert nog ca. 2,3 mld. voor onder andere 10% prijsrisicobuffer.

2. Integreer in de energiebelasting

- o De ODE kan komen te vervallen, waarbij de huidige ODE-tarieven en voorschuutkosten uit het Klimaatdoel worden opgelost bij de tarieven van de energiebelasting. De grondslag en tariefstructuur is nu al gelijk. Dit zorgt voor een vereenvoudiging van het belastingsysteem.
- o Dit sluit aan bij het advies van de studiegroep Begrotingsinrichten om een integrale afweging over de inzet van middelen mogelijk.
- o De huidige SDE-reserve zou voor 1,5 mld. kunnen worden ingezet om de oploop in de EB-tarieven te beperken. Dan resteert nog ca. 2,9 mld. voor onder andere een 10% prijsrisicobuffer.

70e uitvoeringskosten Mimaat Rijksoverheid

- Voor uitvoeringskosten klimaat bij het Rijk is nog geen expliciet bedrag gereserveerd. Additioneel klimaatbeleid zal echter ook leiden tot additionele kosten voor het Rijk (met name personeel).
- Zie onderstaande tabel voor de nodige middelen. De totale kosten lopen op van € 53 mln in 2022 naar € 118 mln/jaar in de jaren daarna. Bedragen zijn afkomstig van ambtelijk EEK; het is voor ambtelijk FN niet mogelijk om op korte termijn de noodzakelijkheid van de specifieke reeksen te toetsen. Dit geldt bijvoorbeeld voor de reeks 'klimaatcommunicatie rijk', waarvan doelmatigheid en doeltreffendheid onzeker/onvolgende onderbouwd zijn.
- Een aantal sonderingspunten korbij zijn:
 - Deze middelen komen bovenop de gereserveerde middelen voor uitvoering klimaat bij medeoverheden (€ 600 mln/jaar, gebaseerd op Rob(AEF)). Dat bedrag kan in de praktijk mogelijk lagere uitvalten, afhankelijk van de voormingering van het Klimaatbeleid (bijv. in de gebouwde omgeving).
 - De onderstaande tabel gaat voor het grootste deel om persoonlijke kosten. Dit gaat om een forse intensivering (nuve schotting € 300 mln is ca. 1.000 fte), die in een opgenomen arbeidsmarkt moeten worden gevonden. Bovenop de extra nodige klimaatcapaciteit bij medeoverheden. Dit zal een opgave zijn.
 - Reeks 16 aan uitvoeringskosten gaat uit van een bijbehorend investeringsbudget voor de maatregel 'Verduurzaming maatschappelijk vastgoed' van 640 mln. per jaar. Deze maatregel staat nu voor een lager bedrag oplopend tot 300 mln. in de financiële tabel. Indien het algemene investeringsbudget van 200 mln. wordt bedolven, zal reeks 16 uitvoeringskosten daar om ook lager uitvalten. De meeste reeksen beginnen in 2023. Voor een aantal posten, die al nodig zijn voor de uitwerking van Klimaatbeleid, zijn al in 2022 middelen opgenomen.

Maatregel	Kosten (€ mln, + is saldo-verslechterend)					cum. 2022- 2029
	2022	2023	2024	2025	2030/afw.	2029
Uitvoeringskosten						
Kennediteles						
1a. RRI - rapportage voor aanpak van werkzaamheden	1	1	1	1	1	4
1b. RRI - project voor analyses tbt hogesnel (cyclis)	1	1	1	1	1	6
2. GRI: capaciteit doorbreken kosten tbt capaciteitskosten klimaatbeleid	0,5	0,5	0,5	0,5	0	0
3. RRI: Milieu- en energie-activiteit	1	1	1	1	1	4
4. Verbetering Informatievoorziening Energiemilie (VIVET)	1	1	1	1	1	8
5. Eigen maatschappelijk EBN	15	15	15	15	15	120
Apparaatkosten uitvoering						
6. Nationaal Programma RES + paradijsprojectie		30	30	30	30	240
7. opzet klimaatbeleid (nationaal) (uitvoering) - programma's	10	10	10	10	10	80
8. Rijksoverheid - uitvoering klimaat RMI	15	15	15	15	15	120
9. Extra Uitvoeringskosten RVO agv intensivering		14	14	14	14	112
10. ILT handhaving Fgozen		1	1	1	1	4
11. Uitvoeringskosten NBS	1	3	3	3	3	40
12. Uitvoeringskosten AOM RWS	3	3	3	3	3	40
13. Uitvoeringskosten SoM TNO en KGE	3	10	10	10	10	80
Rijksoverheidsvervalsomiddelen						
14. Klimaatcommunicatie Rijk		15	15	15		60
15. Duurzame energie-opwekking op Rijksoverheid		14	14	14		56
16. Verleend - Rijksoverheid	17	37	47	63	18	
17. Rijksoverheidsvervalsomiddelen						
Totaal	70,5	173,5	183,5	203,5	127	974,8

1220788

00072

20f CCS: is het mogelijk om hiermee extra Mton te halen, en zo ja, hoe?

CCS: wat kan er nog?

- Voor CCS is er qua capaciteit in 2030 meer mogelijk dan nu is voorzien. Het maximale CCS-opslagvolume voor 2030 in Nederland wordt geschat op ~17,5 Mton per jaar (bron: CO₂). Dit is 7,5 Mton hoger dan het huidige CCS-plafond in de SDE++-regeling van 10,0 Mton per jaar, waarvan 7,2 Mton per jaar voor de CCS-toepassingen in de industrie en 2,8 Mton per jaar in de elektriciteitssector (bij Miljoenennota 2022 verhoogd naar maximaal 12,7 Mton).
- Het CCS-plafond is in vorige SDE-rondes nog niet bereikt. In de SDE++ 2020 ronds is er voor 2,5 Mton per jaar subsidie verstrekt aan CCS in de industriële sector (lijst in ronds voor 4,7 Mton per jaar in de 2021-ronds zal dit plafond naar verwachting bijna bereikt worden. De 2 Mton per jaar voor de elektriciteitssector zal naar verwachting niet op korte termijn bereikt worden.
- Meer CO₂-opslag per jaar in 2030 in Nederland dan 17,5 Mton is niet realistisch, dit vanwege de voorbereidingstijd om de opslaglocaties te onderzoeken en gereed te maken. Voor de 55%-doelstelling in 2030 is, uitgaande van de torenverdeling in het rapport van deast, daarom waarschijnlijk ook opslag in het buitenland nodig. Dit zal kan bijvoorbeeld mogelijk in Noord-Norwegen of het VK kunnen gebeuren. Het Noord-Norwegen ronds was praiden eenzijdig en tijdens het afgelopen Staatsbezoek (9-11 november), een MoU ondertekend om naar zo'n bilateraal verdrag toe te werken. Na 2030 is er meer potentieel voor CCS, al hangt dit af van bijv. de ETS-prijs.
- CCS wordt gestimuleerd via de SDE+++. Het is mogelijk om CCS extra te stimuleren door het plafond in de SDE+++ te verhogen tot een gewenste niveau. Op een horizon tot 2030 is CCS de meest kosteneffectieve en haalbare techniek om CO₂-uitstoot te reduceren in de industrie. Voor de transitie naar 2030 zijn echter andere (nu nog relatief duurdere) technieken nodig. Om te zorgen dat de inzet van CCS niet ten koste gaat van technieken die voor de lange termijn structureel noodzakelijk zijn, is de subsidiëring van CCS beperkt via een CO₂-plafond. Tevens is afgesproken dat er na 2035 geen nieuwe subsidiebeschikkingen voor CCS-projecten worden afgegeven, uitgezonderd voor negatieve emissies. Dit geeft een prikkel aan bedrijven om alternatieve technieken te ontwikkelen die tijdig gereed zijn.
- Overigens zorgt het plafond er ook voor dat er een (sterk gewoos) scheerlijn is op de subsidie voor CCS en bedrijven daarom zo snel mogelijk hun CO₂-prijs willen indienen in de SDE+++. Het geheel isoleren van het plafond zou dit kunnen doorbreken en bedrijven meer tijd geven om ook alternatieven te onderzoeken. Dit kan mogelijk daarom ook tot minder CCS leiden.
- Kosten van de maatregel zijn afhankelijk van de mate waarin het plafond wordt verhoogd, en de mate waarin dat wordt gecompenseerd door een intensivering in de SDE+++ (zie bullet onder).

En wat is er nodig als je ook Mton wilt?

- Het verhoging van het plafond heeft alleen met zekerheid CO₂-reductie van een bepaald bedrag tot gevolg, bijvoorbeeld een aanzienlijke toename van de CO₂-heffing wordt afgesproken. Om met maximaal additioneel CO₂ te reduceren houdt de heffing, is niet alleen extra CCS-ruimte nodig, maar ook een aanscherping van de heffing. Voorkomen moet worden dat voor de extra reductie veel dispensatierechten binnen de heffing verloren worden. Het beschikbaar maken van meer CCS-middelen helpt (industriële) bedrijven met de nodige investeringen om te voldoen aan de klimaatdoelen en de concrete reductiedoelstelling in de CO₂-heffing. Extra CCS-eenheden maken additionele investeringen, immers meer rendabel.
- Daarnaast is het nog mogelijk dat bedrijven buiten de industrie, die niet onder de CO₂-heffing vallen, gebruik kunnen maken van CCS die gaat oploopt om de elektriciteitssector. Hier kan mogelijk een extra heffing worden gerealiseerd, hoewel dit effect zeer onzeker is. Het is immers zeer lastig om de uitstoot van de elektriciteitssector te verminderen. Dit hangt onder andere af van samen met de ontwikkelingen in landen om ons heen (zo kan de uitstoot van landen centraal in Duitsland ertoe leiden dat gascentrales in NL meer produceren). BECCS biedt in een aantal sectoren ook nog mogelijkheden.
- Het zou hierbij wel gaan om een generaliseerde aanscherping voor alle ETS-bedrijven onder de industrieheffing (ongeveer 373 installaties). Nadelen daarvan is dat ook een groot aantal bedrijven worden getroffen die geen verduurzamingsproblemen (via CCS of andere technieken) hebben, en dus niet zouden profiteren van de extra stimulans voor CCS. Naar verwachting zijn er circa 10 bedrijven in de industrie die CCS kunnen toepassen. De kosten en baten staan dus niet gelijk meer.

- Niet er zijn ook andere borgingsmaatregelen (bijv. via maatwerij) die nader onderzocht kunnen worden.
- Verhoging van het plafond, zonder additionele intensivering in de SDE++-begeleide SDE-middelen voor andere technologieën. Zoals hierboven aangegeven, is er bewust voor een CCS-plafond gekozen om te voorkomen dat alternatieve technologieën niet aan bod komen. Nave schatting is dat het verhogen van het CCS-plafond ongeveer 1,2 miljard euro per Mton/jaar aan eenstellingskosten vraagt en 500 miljoen tot 1 miljard euro aan loonmiddelen; dit leidt dus tot minder beschikbare middelen voor technologieën als bijvoorbeeld duurzame warmte, duurzame gas, geothermie. Gebruik aan ondersteuning voor alternatieven bij de industrie maakt het minder waarschijnlijk dat Nederlandse bedrijven/sectoren voorop kunnen lopen met technologieën (bijv. elektrisch vervoer) die uiteindelijk richting 2030 nodig zijn, en kan leiden tot een duurdere transitie na 2030. De Nationale Investeringsregeling Klimaatprojecten Infrastructuur (NIRKI) en de verschillende andere projecten helpen weliswaar om deze overgang te versnellen.
- De aanpassing van het CCS-plafond leidt tot extra CO₂-reductie via CCS vanaf omstreeks 2025; het zijn projecten met een lange voorbereidingstijd. PBL geeft dit ook in zijn analyse van de MN2022 aan: "De verruiming van het CCS-plafond zal tot projecten leiden waarvan de realisatieefficiëntie waarschijnlijk pas tegen 2030 optreedt."

20 C. Maatregel 2a en 2b minder degressief maken EB en verlagen ODE-tarief 2^e en 3^e schijf elektriciteit

Vraag 1: Wat is de maatvoering (gas/elektriciteit van de schijven) bij maatregel 2a zoals die nu is ingebouwd?

- In de financiële plaat is opgenomen dat met 500 mln. euro de tariefstructuur van de energiebelasting minder degressief wordt gemaakt.
- In onderstaande tabel is een voorbeeld opgenomen waarin de tariefstructuur in de energiebelasting minder degressief is gemaakt door alleen de tarieven van de 2^e, 3^e en 4^e schijf gas te verhogen. Het minder degressief maken van enkel de gastarieven in de 2^e, 3^e en 4^e schijf heeft qua uitkoerreductie het meeste effect.
- In het laatste deel van de reeks aan vragen te zien voor de initiatiefnemer en door de in het klimaatdoelwoord afgesproken schuif tussen aardgas en elektriciteit (1^e schijf).
- Eg het verdelen van de 500 mln. over de 2^e, 3^e en 4^e schijf gas is aangenomen dat de opbrengst van alle drie de schijven verhoudingsgewijs in gelijk mate toeneemt.

Tabel 1 - tarieven EB aardgas per m3 (excl. btw)	2022	2023	2024	2027	2030
EB tarieven aardgas aanpassing tariefstructuur 2^e, 3^e en 4^e schijf*					
0 - 170.000 m3	36,32	38,02	39,69	44,14	46,94
170.000 - 1.000.000 m3	6,69	11,15	15,61	16,47	17,80
1.000.000 - 10.000.000 m3	2,12	6,81	11,21	11,80	12,83
> 10.000.000 m3	1,30	5,60	10,04	10,55	11,48
Verandering Lo.v. EB tarieven basispied					
0 - 170.000 m3	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
170.000 - 1.000.000 m3	0,00	4,38	8,73	9,19	10,07
1.000.000 - 10.000.000 m3	0,00	4,37	8,71	9,14	10,02
> 10.000.000 m3	0,00	4,37	8,70	9,13	9,97

*Winst 250 mln. minder degressief in 2023 en vanaf 2024 (jaar) 500 mln. minder degressief

Vraag 2: Lijft schijf EB en ODE tot een hetero aansluiting bij de voorstellen uit het RRE tot v. de ETD?

- De Europese Commissie heeft in het kader van het FFIS-pakket een voorstel gedaan voor het wijzen van de Richtlijn energiebelastingen. Hier vallen zowel de energiebelasting als de ODE onder. Indien het herzieningsvoorstel voor de ETD wordt aangenomen, betekent dit dat - evenals nu al het geval is - de EB en ODE-tarieven bij elkaar opgeteld aan de eisen van de richtlijn moeten voldoen. Daar een schuif tussen de EB en ODE draagt in zichzelf dus niet bij aan de richtlijn vanuit H2b.
- Voor de tariefstructuur van de energiebelasting bevat dit voorstel twee belangrijke elementen:
 - Degressieve structuur vervalt. De mogelijkheid om een degressief tarief te hanteren vervalt, waardoor een vlak tarief moet worden gehanteerd. Met vlak tarief bedoelen we dat de huidige vier 'tariefschijven' voor klein- en grootverbruikers verdwijnen en iedereen hetzelfde tarief per eenheid m3 gas of kWh elektriciteit gaat betalen.
 - Ranking: In het commissievoorstel zijn minimumtarieven op basis van de energiehoud (GJ) opgenomen met een ranking van de verschillende soorten energiebronnen naar milieuschade. Dit betekent bijvoorbeeld dat het aardgastarief per GJ hoger moet zijn dan het elektriciteitstarief per GJ. De huidige tarieven van de energiebelasting zijn allemaal (ver) boven de nieuwe voorgestelde minimumtarieven. Wel is een aanpassing nodig om te voldoen aan de ranking.
- De Europese Commissie heeft voorgesteld om de herziening per 1 januari 2023 te laten ingaan. Het is echter zeer waarschijnlijk dat de Richtlijn energiebelastingen ook daadwerkelijk op 1 januari 2023 verandert. De onderhandelingen zijn pas recent van start

- gegaan en besluitvorming moet plaatsvinden bij unanimiteit. Of de ranking en het vervallen van de degressiviteit in deze vorm overeind blijven in de herziening is eveneens onzeker.
- Ieder land kan ook zelf – los van de herziening van de richtlijn – besluiten om de tarieven in de energiebelasting aan te passen en minder degressief te maken. Het minder degressief maken betekent niet per se dat alle tarieven hoger moeten worden, er kan bijvoorbeeld ook voor een laag vlak tarief worden gekozen. Een hoger tarief leidt echter wel tot een grotere energiebesparingsprijs en grotere CO₂-reductie, hoewel het risico op wajak ook toeneemt.
 - De verhoging van het tarief van de 2^e, 3^e en 4^e schijf aardgas met 300 mln. euro zorgt ervoor dat de tariefstructuur voor aardgas minder degressief wordt; dit is een stap in de goede richting om te voldoen aan het ETO-voorstel.
 - De verlaging van het tarief 2^e en 3^e schijf ODE elektriciteit vergroot op zichzelf de degressiviteit. Tegelijkertijd wordt echter in de financiële plaat ook voorgesteld om het tarief in de energiedistributie voor 1^e schijf elektriciteit te verlagen en namen de ODE-tarieven in het bestaande al sterk toe (zie tabel 2). Per saldo zal de tariefstructuur daardoor ook voor elektriciteit minder degressief worden.

Vraag 3: Wat kan (lidmaatverordening) maatvoering 2b zijn en wat is hier het Hton-effect van?

- In algemene zin leidt het minder degressief maken van de energiebelasting door het verhogen van de tarieven in de 2^e, 3^e en 4^e schijf tot een grotere prikkel om energie te besparen. Dit leidt tot een extra CO₂ reductie.
- Op basis van het studiegeoproport Besluiting Parijs (van Geest) schatten we in dat de verhoging van de tarieven 2^e, 3^e en 4^e schijf gas met 300 mln. leidt tot een extra CO₂-reductie van circa 0,5 Mton. Dit is nadrukkelijk een inschatting.
- Het tegelijkertijd verlagen van het ODE-tarief 2^e en 3^e schijf elektriciteit met 425 mln. verlaagt enerzijds de prijs die de elektriciteitsverbruiker betaalt, maar maakt anderzijds elektrificatie aantrekkelijker (want elektriciteit wordt goedkoper ten opzichte van aardgas). Hoe deze twee effecten tegen elkaar op wegen is zonder modelberekening lastig in te schatten. In het geval maatregel 2a enkel plaatsvindt op de gasrijven en maatregel 2b op de elektriciteitsrijven zou een voorlopige aanname kunnen zijn dat per saldo het effect van deze twee maatregelen 0,5 mton is in 2030.
- Hoe de 425 mln. lastenverlichting wordt verdeeld over de 2^e en 3^e schijf elektriciteit (ODE) is vooral afhankelijk van de vraag in welke sector het wenselijk is om de prikkel tot elektrificatie te vergroten en lastenverlichting te bieden. Wanneer het bijvoorbeeld wenselijk is om in de glas-inbouw de prikkel tot elektrificatie te vergroten, dan heeft verlaging van het elektriciteitstarief 2^e schijf meer effect dan de 3^e schijf.

Tabel 2 - tarieven ODE elektriciteit (excl. btw)	2022	2023	2024	2027	2030
ODE tarieven SDE uitgaven 2021 + verlaging 2 ^e en 3 ^e schijf*					
0 - 10.000 kWh	5,05	5,92	4,2	4,75	4,88
10.000 - 50.000 kWh	4,18	4,81	4,65	5,37	4,88
50.000 - 100.000 kWh	2,29	2,38	2,04	2,45	2,21
>= 100.000 kWh	0,05	0,05	0,07	0,08	0,07
Verandering tarieven ODE elektriciteit t.o.v. reeks SDE uitgaven 2021					
0 - 10.000 kWh	0	0	0	0	0
10.000 - 50.000 kWh	0	-0,56	-1,12	-1,12	-1,1
50.000 - 100.000 kWh	0	0,56	1,11	1,1	1,07
>= 100.000 kWh	0	0	0	0	0

*Waard 2-3 incl. verlaging ODE in 2023 en van 2024 jaarlijks 425 mln. verlaging.

706 Grondslagenwet – mobiliteit, klimaat (MKB + en EV)

Aanleiding

- Er wordt een proloog over een mogelijke invoering van de MRBplus, los van MRBplus, vindt er structureel schone grondslagoplossing plaats, door als er steeds meer EV's rijden in het vervoerspark. Er is sprake van minder belastingopbrengsten op termijn, omdat er steeds minder accijns/inkomsten er minder bpm inkomsten binnenkomen. Er komt een energiebelasting in de plaats voor accijns/inkomsten, maar die liggen hoger dan de accijns/inkomsten. De milieubelastingen in de huidige vooruitrekenen zijn toegevoegd. EV's worden al in 2030 door de auto's in de lokale auto's nemen de inkomsten uit de bijdrage oplicht toe. Structureel nemen de inkomsten uit de auto's afgingen bij een volledige EV-vraagstuk met 4,6 – 9,4 miljard euro een overschot van 2022.

Vooraf

- MRBplus wordt in ieder geval budgetneutraal ingevoerd vanaf het moment van invoering (2030).
- Tijdens de forcerie ervoor leest om naast de invoering van MRBplus ook een fiscaal stimuleringspakket voor EV's tot 2030 in te voeren, houden we rekening met de derving tot en met 2030 die samenhangt met dat stimuleringspakket. De derving door grondslagoplossing die zonder verdere stimulering ook al plaatsvindt wordt niet gedeeld. De extra derving die plaatsvindt door het eventuele stimuleringspakket wordt dus ingebekt als in het totale milieubelasting. Men kan kiezen om dit te delen of als incidentele milieubelasting te laten staan.
- De vraag is wat de structurele kosten zijn door grondslagoplossing. Door grondslagoplossing worden de belastingopbrengsten met name na 2030 kleiner. Als je je belast na opbrengsten op peil wilt houden, dan kan dit binnen het autobedrijf worden opgelost. Dit kan door de BPM vanaf 2030 anders in te richten of de MRBplus tarieven aan te passen. Door de afspraak te maken dat grondslagoplossing na 2030 wordt opgevangen binnen het autobedrijf.
- Op deze wijze hanteert het kabinet van beide werelden: korte termijn stimulering om RSR eind 2030 te halen en lange termijn beleid om grondslagoplossing tegen te gaan.
- Maak je deze afspraken niet, dan zul je op termijn en zeker na 2030 de belastingopbrengsten minder worden, je verliest EMU-ruimte op lange termijn. Doordat we maatregelen en beleidskadering niet na 2030 afkijken en onze milieubelasting niet overloopt, kunnen we die echter niet structureel inboeken als derving. Op termijn, latere kabinetten, gaan dit wel zien in hun chomakeringen. De derving komt dus op een later moment in het EMU-saldo terecht.
- Als er op EU-niveau maatregelen worden genomen die leiden tot extra grondslagoplossing door snellere groei van EV's, dan leidt dit nog tot extra grondslagoplossing.
- Toelichting voor in RA's MRBplus nu dit in ieder geval budgetneutraal ingevoerd vanaf 2030. Dit betekent dat belastingderving (minder accijns/inkomsten en minder bpm voor een klein deel gecompenseert door meer inkomsten uit energiebelasting en milieubelastingen) terugkomt in de tarieven van de MRBplus vanaf het moment van invoering. Daarnaast wordt de derving door grondslagoplossing door de groei van het aantal EV's opgevangen vanaf 2030 binnen het autobedrijf, dit kan ook binnen de MRBplus. Het belastingniveau dat moet aangehouden als referentie voor het vervangen van de grondslagoplossing is het belastingniveau in 2023, het jaar waarin het kabinet afsloot.

Toelichting

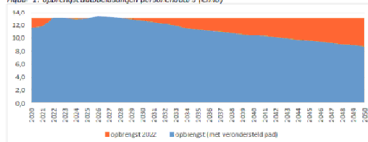
Stand van zaken

- Grondslagoplossing binnen de mobiliteitsbelastingen als gevolg van een toename van het aandeel EV's; in ieder geval t/m 2025 in het basispad, omdat de MLT tot 2025 loopt. In de

houdbaarheidsramen van het CPE, die sowieso pas 2060 weergegeven wordt dit vanaf 2026 niet meegenomen. Concreet: het CPE gaat er dus vanuit dat de belastingopbrengsten uit mobiliteit op lange termijn op hetzelfde niveau blijven.

- Alle doorrekeningen in het mobiliteitsdomen worden altijd tot 2030 uitgerend (want de modellen waar mee gerekend wordt: de KEV lopen tot 2030). Om die reden is tot nu toe in doorrekeningen rekening gehouden met het meenemen van de derving die samenhangt met de stimuleringsmaatregelen tot en met 2030.
- Hierbij is de derving die samenhangt met de stimuleringsmaatregelen meegenomen, inclusief eersloer degefffecten (dus doorvering naar accijzen, energiebelasting, bpm, mrb en bijtelling). De effecten op de inkomsten van grondslagerosie die zonder deze stimuleringsmaatregelen ook al plaats vindt worden niet gedeekt, maar zijn tot en met 2030 nog beperkt (€ 0,4 miljard in 2030).
- Omvliegegrondslagerosie komt er hier pas na 2030. De grondslagerosie in latere jaren komt dus voor nu nog niet in de besloten tot uitdrukking, maar op een later moment zal die dit wel zien. Je krijgt immers veel minder inkomsten door grondslagerosie in latere jaren.
- Er is geen exact jaarlijks pad beschikbaar van de opbrengsten tot aan het moment dat alle personenauto's in het wagenpark elektrische voertuigen (EV) zijn.
- In figuur 1 is inzichtelijk gemaakt hoe de opbrengst uit de autobelastingen bij personenauto's zich kan gaan ontwikkelen, uitgaande van een aantal aanname. Het oranje vlak geeft weer wat de derving is ten opzichte van de verwachte opbrengst in 2022.
- Het grootste deel van de grondslagerosie ontstaat na 2030 als het wagenpark in snel tempo emissielooi wordt. Het gaat hierbij om een structurele jaarlijkse budgettaire derving van 4,4 – 5,4 miljard euro ten opzichte van 2022. In 2035 zou volgens de huidige Europese voorstellen alle nieuwverkopende auto's moeten zijn, waar door je vanaf 2035 in elk geval vrijgaat de huidige voorrekening de volledige grondslag van de BPM krijgt twee (en alleen nog de vaste voet heeft bij EV's).

Figuur 1: opbrengstaubelastingen personenauto's (€miljard)

- In feite zorgt stimuleringsbeleid van EV's op de korte termijn dus voor het naar voren halen van de structurele grondslagerosie die op de lange termijn bij ongevoelzaam beleid zou plaatsvinden, omdat uiteindelijk alle auto's uiteindelijk zullen zijn, als je stopt met EV-stimulering en de grondslagerosie duurt voort, dan blijft de derving over.
- Tot nu toe hebben we in het mobiliteitsdomen de derving door maatregelen die leiden tot het naar voren halen van grondslagerosie meegenomen en gedeekt in het autoconform. Reden: dit was zo afgeprijst in het klimaatverdrag (onderdeel van 3. groot akkoord) en conform de begrotingepaleis ging het binnen het autodomien om een grote relevantie van de derving die door veranderingen op de markt in het landbouw van accijzen en bpm.

1. Het pad van de opbrengsten is afhankelijk van de snelheid van de transitie van PV's in de nieuwverkopende en in het wagenpark.

71. Memo duiding cijfers Najaarsnota 2021 (1 december 2021)

Samenvatting

- Het EMU-saldo en de EMU-schuld vallen dit jaar gunstiger uit dan gedacht op Prinsjesdag. De EMU-schuld komt in de Najaarsnota dit jaar 1,4 procent (of 11,6 miljard) lager uit dan geraamd in de laatste Miljoenennota. De NJN geeft alleen een bijstelling van het lopend jaar.
- De meevaller valt grosso modo uiteen in drie componenten:
 - De meevaller komt deels door hogere belastinginkomsten (0,3 procent) die o.a. samenhangen met hogere economische groei in het derde kwartaal. Het is waarschijnlijk dat een (aanzienlijk) deel van deze groei incidenteel is of voren gehaalde groei betreft en daarmee niet leidt tot een meerjarige verbetering van saldo en schuld.
 - Verder komt de meevaller in 2021 door minder uitgaven aan coronasteun dan verwacht (0,4 procent, ofwel 3,1 miljard). In 2022 stijgen de corona-uitgaven met 3,3 miljard, wat in dat jaar het saldo en de schuld belast. Hierbij is nog geen rekening gehouden met eventuele verlenging van steun in het eerste kwartaal van 2022.
 - Tot slot komt de verbetering van de schuld deels door een hogere inleg van deelnemers aan het schatkistbankieren (0,6 procent). Dit is een boekhoudkundige mutatie die verder niet duidt op een verbetering van de onderliggende economie of de Rijksfinanciën.

EMU-schuld

Tabel Ontwikkeling overheidsschuld sinds Miljoenennota 2022	
(in procenten bbp; + is toename schuld)	2021
EMU-schuld Miljoenennota 2022	57,8%
EMU-saldo	-0,9%
Mutatie stand schuld ultimo 2020	0,0%
Schatkistbankieren	-0,6%
Overig	0,1%
EMU-schuld Najaarsnota 2021	56,4%

De EMU-schuld verbetert met 1,4 procentpunt ten opzichte van de Miljoenennota. Dit komt met name door de volgende twee factoren:

- *Doorwerking EMU-saldo:* door het positievere EMU-saldo verbetert de schuld met 0,9 procentpunt. Zie de uitsplitsing van het EMU-saldo hieronder.
- *Schatkistbankieren:* er is meer geld ingelegd door de deelnemers aan schatkistbankieren. Dit komt onder andere doordat het aantal deelnemers is toegenomen, omdat de rente bij schatkistbankieren 0 procent is, terwijl de marktrente negatief is. Hierdoor stijgt het saldo van de rekening-courant en depositorekeningen met 5,7 miljard, wat leidt tot een verbetering van de staatsschuld. Dit betreft geld van de rekeninghouders en niet van het Rijk. Wanneer de rente stijgt, zal er naar verwachting minder geld worden aangehouden bij de schatkist, met een verslechtering van de staatsschuld als gevolg.

EMU-saldo

Tabel Ontwikkeling feitelijk overheidssaldo sinds Miljoenennota 2022	
(in procenten bbp; + is overschot)	2021
EMU-saldo Miljoenennota 2022	-6,0%
Inkomsten	0,3%
Uitgaven onder het uitgavenplafond	0,0%
Nood- en steunmaatregelen corona	0,4%
Niet-plafondrelevante uitgaven en correcties van EMU-saldo	0,2%
Overig	0,0%
EMU-saldo Najaarsnota 2021	-5,1%

Bij Najaarsnota verbetert het EMU-saldo met 0,9 procentpunt ten opzichte van de Miljoenennota. Dit komt door de volgende factoren:

- *Inkomsten:* de raming van de belasting- en premieontvangsten in 2021 is met 2,3 miljard euro opwaarts bijgesteld naar aanleiding van kasontvangsten in de periode augustus-oktober. De mate waarin deze hogere ontvangsten doorwerken naar 2022 en verder is

zeer onzeker. De ontvangsten kunnen incidenteel hoger zijn, er kan sprake van structurele groei die eerder geraamd was voor 2022, of er kan sprake zijn van additionele structurele groei (nog niet in beeld bij MN2022). Zonder nieuwe CPB-raming is niet te zeggen of en in welke mate er sprake is van additionele structurele groei.

- *Uitgaven onder het uitgavenplafond:* Het EMU-saldo verandert niet als gevolg van de uitgaven onder het plafond, omdat deze per saldo gelijk zijn aan de uitgaven bij de Miljoenennota. Er resteert nog een openstaande in=uit-taakstelling van 1,8 miljard, voor zover deze niet met onderuitputting ingevuld kan worden bij Slotwet zal dit ook nog tot een verslechtering van het EMU-saldo leiden.
- *Nood- en steunmaatregelen corona:* de uitgaven aan de steunmaatregelen dalen per saldo met 3,1 miljard in 2021. Dit komt met name door lagere uitgaven aan de TVL in eerdere kwartalen en lagere uitgaven aan vaccinaties en testen. Een deel van deze uitgaven wordt doorgeschoven naar 2022. In combinatie met de aanvullende steun voor het vierde kwartaal 2021 zorgt dat er voor dat de corona-uitgaven in 2022 met 3,3 miljard stijgen. Er is nog geen rekening gehouden met eventuele aanvullende steun in Q1 in 2022. De totale uitgaven aan coronasteun in 2020 en 2021 zijn bij elkaar geraamd op 64 miljard, Dit betekent gemiddeld zo'n 3 miljard steun per maand (inclusief de uitgaven aan vaccins en testen).
- *Niet-plafondrelevante uitgaven:* het EMU-saldo verbetert verder door een dividendbetaling van de financiële deelnemingen ABN-AMRO en de Volksbank van 0,6 miljard. Daarnaast zijn er nog enkele technische kastrans-verschillen verwerkt.

1. Wat zit er in het huidige basispad voor HLA aan transformatiemiddelen (wat is incidenteel en tot welk jaar loopt dit en wat is structureel)?

De reeds beschikbare transformatiemiddelen in het basispad lopen op naar 208 mln. in 2022 (zie tabel 1). Na het aflopen van de huidige akkoorden in 2022 blijven deze middelen structureel beschikbaar in het basispad, maar kennen deze nog geen bestemming.

Tabel 1: beschikbare transformatiemiddelen in het basispad voor 2022/structureel

MSZ - Transformatiegelden	135
MSZ - Toekomstbestendige digitalisering	25
MSZ - Voortzetten Topzorg	8
MSZ - Voortzetten Citrien	5
Wijkverpleging - Kwaliteitsgelden	2,8
HA/MDZ - OPEN en onderzoek	22
HA/MDZ - ICT Zorginfrastructuur	10
Totaal	208

2. Wat is het voorstel voor de transformatiemiddelen in de huidige budgettaire tabel voor de zorg? En in hoeverre is dit incidenteel en of structureel?

Tabel 2: beschikbare middelen in het coalitieakkoord

	2022	2023	2024	2025	2026	2027/structureel
Integraal zorgakkoord zonder transformatiemiddelen		-295	-572	-588	-1.281	-1.281
a) Afboeken beschikbare ruimte		-208	-208	-208	-208	-208
b) Programma's 2023-2026		208	208	208	208	
c) Extra inzet 2022	80					
o1. Integraal Zorgakkoord	80	-295	-572	-886	-1.281	-1.489
W.v. transformatiemiddelen	80	208	208	208	208	

De transformatiemiddelen zijn als volgt toegevoegd aan de maatregel Integraal Zorgakkoord:

- De beschikbare ruimte in het basispad wordt afgeboekt. Dit levert een structurele besparing op van 208 mln. vanaf 2023.
- In de akkoordperiode (aannee 2023-2026) wordt de ruimte weer beschikbaar gesteld voor nieuwe transformatieprogramma's. Dit kost 208 mln. incidenteel per jaar.
- In 2022 wordt incidenteel 80 mln. toegevoegd als extra intensivering om de transformatie te starten.

Het resultaat is de reeks o1. Integraal Zorgakkoord in de budgettaire tabel. Hierin zit incidenteel 80 mln. transformatiemiddelen in 2022 en 208 mln. per jaar voor de periode 2023-2026. In bijlage 1 staat ter informatie hoe dit zich verhoudt tot een eerder voorstel van de zorgtafel.

3. Dilemma's/technisch neutrale overwegingen die relevant zijn

In de kern is het dilemma dat naarmate de opgave voor de te realiseren besparingen hoger is, de uitdaging voor het onderhandelen van een akkoord ook groter wordt. Daarbij zal het draagvlak niet alleen afhangen van de omvang van de transformatiemiddelen.

De transformatiemiddelen die nu zijn voorzien, zijn even hoog als in de huidige akkoordperiode, terwijl de opgave in het akkoord in termen van volumegroei relatief lager is. Als nl. de volumegroei afspraken voor 2022 van de huidige akkoorden zouden worden doorgetrokken is de

besparing in 2026 -1.695 i.p.v. -1.281. Daarnaast bevat het coalitieakkoord intensiveringen die bijdragen aan de inhoudelijke afspraken in het akkoord (bv. organisatiegraad basiszorg en meer tijd voor huisartsen). Aan de andere kant staan in het coalitieakkoord ook extra extensiveringen naast het akkoord, die veldpartijen zullen zien als verzwaring van de totale opgave (bv. gegevensuitwisseling, doelmatige tarieven).

Indien wordt gekozen voor het ophogen van de transformatiemiddelen, dan leidt dit tot een hogere zorgpremie en hoger eigen risico, die dan weer worden gecompenseerd via lagere belastingen, tenzij deze elders binnen de Zvw gedekt worden. Het dekken binnen de Zvw zal echter het realiseren van een akkoord niet vergemakkelijken.

4. Stel dat je incidenteel iets meer geld opneemt, wat zou dan redelijk zijn?

De transformatiemiddelen kunnen in grote lijnen worden ingezet voor vergelijkbare doelen als de vorige akkoordperiode, omdat vergelijkbare thema's centraal staan. Voor 2022 is al een intensivering van 80 mln. toegevoegd aan de beschikbare transformatiemiddelen. Inhoudelijk is de huidige hoogte van transformatiemiddelen daarmee inhoudelijk verdedigbaar. Indien toch gewenst kan het ambitieniveau uit de bestaande HLA-periode (tabel 1) met 25% verhoogd worden, oftewel een intensivering van 50 mln.

**Bijlage: transformatiemiddelen in coalitieakkoord in verhouding tot eerder voorstel
zorgtafel**

Belang van de staat

Koopkrachthefften concept RA-pakket (pakkett 1 en 2 - 2 december)

- Tabel 1 geeft de cumulatieve koopkrachthefften voor de komende kabinetsperiode, dus het effect over 4 jaar (delen door vier voor gemiddeld effect per jaar; uiteindelijk beeld per jaar zal anders zijn, t.w.m. daadwerkelijke jaar van invoering).
 - Kolom 1 geeft het koopkrachtbeeld zonder RA.
 - Kolom 2 geeft het koopkrachtbeeld inclusief het RA-pakket 1. Het WML wordt verhoogd met 7,5%, met behoud van koppeling van sociale minimumuitkeringen, exclusief AOW (= WML uitloopt op basis van 36 uur. Daarnaast gaat de KO* naar 95%).
 - Kolom 3 geeft het koopkrachtbeeld inclusief het RA-pakket 2. Het WML wordt verhoogd met 10%, met een koppeling van sociale minimumuitkeringen van 5%, exclusief AOW (= WML uitloopt op basis van 36 uur. Daarnaast gaat de KO* naar 95%).
 - Kolom 4 geeft de inkomenseffecten van alleen de 3 milj. lastenverluchting. Deze effecten zijn niet in alle gevallen zonder meer optelbaar.
 - Kolom 5 geeft het koopkrachtbeeld van RA-pakket 1 maar dan met de inzet van 3 milj. lastenverluchting (zie verderop in dit memo voor nadere toelichting).
- Door hernieuwde inzichten over hoe het effect van het totale lastenpakket op de inflatie moet worden berekend, is de inflatie met een tweeëntwintigste gestegen. Hierdoor is dit beeld niet volledig te vergelijken met het vorige memo. Dit onderwerp, ook over de inflatie, dat er van C&B doormekering nodig is om goede effecten op de inflatie te berekenen, en dat het zeer lastig is om in dit beeld op precieze niveaus te staan. De huurbemeting is ook in de inflatie verwerkt.

Tabel 1: Cumulatieve effecten tijdens kabinetsperiode (2022-2025)

	0. Koopkracht basis	1. basis + pakket RA1 (WML 7,5%)	2. basis + RA2 (WML 10%)	3. effect 3 milj lastenverluchting	4. basis + RA1 + inzet 3 milj.*
Inkomensgroep					
1a (<= 113% WML)	0,7%	0,8%	0,7%	+0,0%	1,0%
2a (113-180% WML)	0,5%	0,3%	0,3%	+1,9%	2,1%
3a (180-275% WML)	0,5%	1,0%	1,2%	+1,1%	2,0%
4a (275-406% WML)	0,9%	1,3%	1,5%	+0,8%	1,9%
5a (> 406% WML)	0,7%	1,2%	1,3%	+0,8%	1,2%
Inkomensbron					
Werkenden	0,9%	1,5%	1,7%	+0,8%	2,3%
Uitkeringsgerechtigden	0,4%	1,6%	1,2%	+0,2%	2,0%
Gedestituten	-0,2%	+1,0%	+1,0%	+1,3%	0,5%
Huishoudtype					
Tweeouderfamilies	0,7%	1,0%	1,1%	+0,8%	1,9%
Alleenstaanden	0,7%	0,9%	0,9%	+1,1%	1,9%
Alleenstaanders	0,0%	0,4%	0,5%	+0,4%	0,9%
Kindereen					
Huishoudens met kinderen	0,8%	1,7%	1,9%	+0,3%	2,3%
Huishoudens zonder kinderen	0,9%	1,3%	1,4%	+0,9%	2,2%
Alle huishoudens	0,7%	0,9%	1,0%	+0,9%	1,8%

* In de korte tijd waarin deze doormekeringen zijn gemiddeld, is het niet mogelijk geweest om ook een doormekering van de 3 milj. voor het pakket 2 met WML 10% te maken. De effecten hiervan zullen vermoedelijk wel ongeveer gelijk zijn. Nodig is de verspreiding van deze doormekering maandsgewijs worden aangetoond.

1. RA-pakket 1 vs. pakket 2

- Pakket 1 is in 2025 0,4 mld. duurder dan pakket 2. Dit komt door hogere uitgaven aan uitkeringen. In pakket 1 wordt immers voor 7,5% gekoppeld en in pakket 2 maar voor 5%. Verder is de 0,3 mld. voor het verbeteren van het koopkrachtbeleid nog niet ingezet.
- A gemeen aandachtspunt is dat intensivering (met positieve inkomenseffecten) en ombuigingen (met negatieve inkomenseffecten) zo veel mogelijk één pakket aan de Kamer moeten worden aangeboden. Dit beperkt het risico dat het kabinet later met grote budgettaire opgaven geconfronteerd wordt.

Tabel 2: verschil pakket 1 en 2

	Pakket 1	Pakket 2
Kosten basis	1,1 mld.	0,7 mld.
Kosten incl. inkomseff.	1,8 mld.	1 mld.
Extra ruimte van 0,3 voor evenwichtig koopkrachtbeleid die nu nog niet is ingezet	+ 0,3 mld.	- 0,3 mld.

- Tabel 3 geeft de budgettaire effecten van RA-pakket 1 en 2. Het verschil tussen beide pakketten is de VMU, verhoging. In pakket 1 wordt het VMU met 7,5% verhoogd, met behoud van koppeling aan uitkeringen voor sociale minima, exclusief de ACW. In variant 2 is de VMU verhoging 10% met 5% koppeling, exclusief ACW. In beide varianten komt er een minimumuurloon o.b.v. 36 uur.

Tabel 3: Budgettaire effecten 2025, in mld. (1 = ex-ante indicatief)

	Huidregulatieconcept RA	
	Pakket 1 VMU 7,5% gedeeltelijke koppeling	Pakket 2 VMU 10% uitkeringen incl. ACW 5%
1 Koppelverhoging (5%)	1,1	1,1
2 Pakket VMU-HT	1,1	0,7
3 w.v. bijstand	0,4	0,4
4 w.v. Wajong en overige	0,7	0,6
5 w.v. vermenigvuldigings HT	0	0
6 w.v. statistische doorverdeling VMU op ZT + WB	0,3	0,4
7 w.v. tegenbalans doorverdeling ZT + WB	-0,3	-0,4
8 w.v. verteilijke doorverdeling VMU op AK	0,6	-0,1
Zorg		
9 w.v. hogere nominale zorgpremie	-0,8	-0,8
10 w.v. hogere IPB	-0,4	-0,4
11 w.v. bevroren eigen risico	0,7	0,7
12 w.v. compenserende lastenverlaging TBS + Aet	1,1 (w.v. 0,7 TBS)	1,1 (w.v. 0,7 TBS)

Toelichting bij tabel

1. Verhoging van het KOT-percentage naar 95% kost 1,1 mld. in 2025. Het totale pakket aan kinderopvang-maatregelen kost 1,7 mld.
2. Het totale VMU-HT pakket kost 1,1 mld. in pakket 1 en 0,7 mld. in pakket 2.
3. Verhoging van de bijstand met 7,5% (pakket 1) kost 0,4 mld. en verhoging met 5% (pakket 2) 0,3 mld. In plaats van drieëntwintig in koppeling, kan ook een beperkte bijstandshoogte bereikt worden door de dubbele AIBK in de hoogte van de bijstand te verlagen. Daarmee wordt de afname vanzelf en wordt de jaarlijkse koopkracht min in de bijstand (die afloopten tarieven steeds is oetemoetvaard) eerder opgehoofd. Bovendien wordt hiermee de Toeslagenwet probematisch (een verdienster op minimumloon komt door een verschil in aflooptijden momenteel onder het sociaal minimum uit) vanzelf opgelost. De oetemoetvaard verhoging in pakket 1 en 2 laast de bestaande beleidsgedingen in de sociale zekerheid (het sociaal minimum is 70% daarvan 100% van het referentieminimum voor alleenstaanden respectievelijk paren) los. Dit zorgt voor extra complexiteit in de sociale zekerheid.

4. De Wajong- en overige uitkeringen stijgen met 7,5% in pakket 1 en met 8% in pakket 3. De AOW wordt niet verhoogd. Een vergelijkbaar inkomens-, een budgetair effect van bereikt worden door een volledig gekoppelde WML-verhoging, waarna het voordeel voor gepensioneerden met hogere inkomens wordt afgevoerd via een verlaging van de LOAOW en ouderenkorting.
5. De versnellingen op de HT (inclusief invoering van gemiddelde lijnen in 2 stappen) is budgetair neutraal vormgeven.
6. Verhoging van het WML leidt tot verhoging van de afbouwpunten van de zorgtoeslag en kindgebonden budget.
7. Het budgetaire effect van (6) wordt tegengegaan door de zorgtoeslag steller af te bouwen. In pakket 1 met 3½-punt en in pakket 2 met 3,86%-punt.
8. De knippen van de arbeidskorting zijn gedeeltelijk een percentage het wml. Door de doorwerking van het wml op de arbeidskorting hebben lage inkomens minder recht op arbeidskorting (op microbasis rond wml circa = €400) en hoge inkomens meer. Dit werkt ontvullend. Per saldo levert dit geld op uit de arbeidskorting. Deze besparing wordt gedeeltelijk door sommige lage inkomens hiervoor andere heffingskortingen (zoals IACK) meer kunnen verzilveren. Dit pak in 2023 grosso modo budgetneutraal uit. Structureel breidt de besparing op de IACK niet op, omdat de IACK wordt afgeschaft.
9. De maatregelen in de Zvw leiden tot een stijging van de nominale zorgpremie van micro €0,5 in 2025.
10. De IAB-percentages stijgen met 0,09%-punt in 2025.
11. Het bevalen van het eigen risico loost 0,7 mld. in 2025.
12. Voor de stijging van de zorgpremie wordt conform de bestaande systematiek compenserende leefwajering gegeven via TCD (0,10%-punt) en de Aof premie. De verhoging van de WML naar de Zvw en het bevalen van het eigen risico opf. 395 leidt tot een stijging van de nominale premie van € 65 in 2025 en een stijging van IAB-premiepercentages met 0,1%-punt.

2. Tweet 3 wijzigd lastenverzekering

- De inzet van de R mld. is bepaald volgens de volgende tabelstellingen:
 - aanpak richting richten op middeninkomens (us met name koopkrachtverbetering voor de inkomensgroepen 2 t/m 4)
 - koopkracht veranderen (dus koopkracht veranderen is positiever dan inactieve (pensioenrechten en uitkeringen geven))
 - Neutrale koopkrachtbeleid (pensioenrechten)
- Onderstaande tabel 4 geeft de invulling van de R mld. zoals is opgenomen in de doorwerking (kolom 4 van tabel 1). Hierbij is gebruik gemaakt van bestaande knoppen. Verdere finetuning is uiteraard mogelijk. Wanneer nieuwe knoppen mogelijk zijn zoals aanpassingen in de tariefstructuur (terug naar het oude schijvenstelsel) is er meer mogelijk in sturing op het koopkrachtbeleid.

Tabel 4: invulling 3 milj. pakket, 2025 in milj. euro's (+ = aldsvoorzichtenend)

maatregelen	maxim	minim
richtten op middengroepen		
1. verlagen TEG	1,0	- 0,26%-punt
2. verkorten eerste schijf	-0,5	- 2000 euro
3. verhogen AK	0,2	+ 30 euro
Knagelrecht werkenden		
4. afbouw dubbele AK in bijstand	-0,1	- 5%-punt
5. afschaffen jonggehandicaptenkorting	-0,2	- 600 euro
aanpassingen AK		
6. w.v. bereiken knip punten agv WML verhoging	0,0	
7. w.v. verhogen max AK	2,4	+ 331 euro
8. w.v. steller afbouwen	-1,1	+ 1,94%-punt
neutraal beeld gepensioneerden		
9. stellers afbouw zorgtoeslag terugdraaien	0,3	- 3%-punt
10. verhogen oudere korting	0,5	+ 202 euro
11. doorwerking IACK	+0,2	nvt
TOTAAL	3,0	

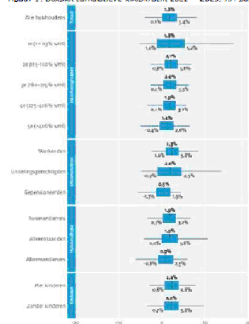
Toelichting bij tabel

- Om de koopkracht van middengroepen te verbeteren wordt ter af eerste schijf verlaagd ("TO"). Het voordeel is maximaal voor belastingplichtigen met een inkomen van circa 25.000 euro rise hun eerste schijf volmaken. De eerste schijf wordt ingekort om het voordeel voor hogere inkomens te beperken. Daarnaast wordt de algemene heffingskorting verhoogd.
- Om de koopkracht van uitkeringsgerechtigden bij te sturen wordt de dubbele AK in de bijstand verlaagd. Ook wordt de jonggehandicapten korting afgevoerd. Verder wordt de AK op verschillende punten aangepast. De doorwerking van de WML verhoging op de knip punten wordt teruggehaald, waarmee het devaluerende effect van de WML verhoging (lage inkomens ontvangen minder AK en hoge inkomens meer) wordt voorkomen. Daarna wordt de maximale AK verhoogd en steller afgebouwd om de AK te richten op werkende middengroepen.
- Om het koopkrachtbeeld voor gepensioneerden bij te sturen wordt de oudere korting verhoogd. Ook wordt de zorgtoeslag verlaagd (als in de invulling van het RA-pakket bij de laatste inkomstenverhoging).
- De verhoging van heffingskortingen zoals de IACK leidt tot een besparing op andere heffingskortingen zoals de IACK. Dit komt omdat er door lage inkomens minder (bijvoorbeeld) IACK kan worden verzilverd. Omdat de IACK in de structurele situatie is afgeschaft levert dit in de structurele budgettaire plaat geen besparing op.

3. Boxplot cumulatieve koopkracht (incl. lastenverlichting 3.0 mld. gespreid)

- De boxplot (zie volgende pagina) toont de mediane inkomensgroepen voor verschillende de groepen, en de spreiding rondom de medianen. NB! de assen zijn veel breder dan in reguliere boxplots aangegeven, door de spreiding is van een kort stukje breed, maar zeker ook door de spreiding van de inkomensgroepen
- De Linde's test geeft 98% van de huishoudens in een groep (lijn start bij het 5^e percentiel, eindigt bij het 95^e percentiel).
- De rechtehoek omvat de helft van de huishoudens (start bij het 5^e percentiel, eindigt bij het 75^e percentiel).
- De forse spreiding bij de laagste inkomensgroep en al bij hogere inkomensgroepen: gedrukt

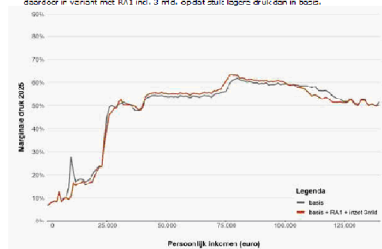
Flowr 1. Boxplot cumulatieve koopkracht 2022 - 2025, RA-pakket + 3.0 mld

4. Marginale druk

Effacten na RAI+ 3 mld. op marginale druk:

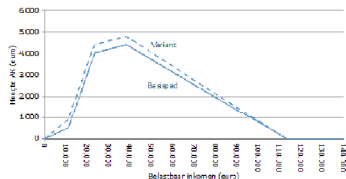
- aan onderkant aanslaan huurtoeslag (pekvult vrijwel weg);
- vanaf circa 40 dcd. steilere afbouw AK (=1,64%-punt);
- rond 75 dcd. langte eerste schijf;
- en tussen 100 en 120: door steilere afbouw (s AK af bij 102 dcd. h.p.v. 114 dcd. afgevlund, daardoor in variant met RAI ind. 3 mld. opdat stult lagere druk dan in basis.

7.5 - Koopkrachteffecten concept KA-pakketten (6 december)

Maatregelen concept KA (in milj. euro's)		Pakket 1 WML 1,0% godelimiet bij koppeling	Pakket 2 WML 1,0% uitverhoging excl. AOW 0,5 AOW 0%
1 Zorg (RL, hogewezorgpremies, ten geleide TRV/Arf)		0,3	0,0
2 Pakket WML-HT		1,1	0,7
2 Extra middelen HT (eigen bijdrage)		0,3	0,3
4 Lastenverlichting		3,3	3,4
Afbeelding		2,5	2,5
Overig		0,8	0,9
5 Extra middelen evenwichtg koopkrachtbeleid		0,2	0,2
6 Totaal koopkrachtpakket		4,6	4,6

- Het zorgpakket is per saldo budgettair neutraal. De compenserende lastenverlichting voor burgers is voorgegeven via een verlaging van de TES voor € 0,7 milj.
- Het verschil tussen beide pakketten zit in de WML-verhoging. In pakket 1 wordt het WML verhoogd met 7,5% met behoud van koppeling van sociale minimummarkeringen, exclusief AOW. In pakket 2 wordt het WML met 1,0% verhoogd met een koppeling van sociale minimummarkeringen van 0%, exclusief AOW. Pakket 2 is per saldo € 0,4 milj. goedkoper. Dit bedrag is in pakket voor extra lastenverlichting (zie tabel 4). De ontkoppelde verhoging in pakket 1 en 2 levert de bestaande beleidslogica in de sociale zekerheid los (het sociaal minimum is 70% danwel 100% van het referentieminimum voor al eenstaanden respectievelijk paren). Dit zorgt voor extra complexiteit in de sociale zekerheid.
- Dit is € 0,3 milj. ingezet in een minder sterke verhoging van de eigen bijdrage huurtoeslag.
- De arbeidsloosheid wordt met 0,3% puntjé gelijktijdig verhoogd. Verder wordt n.a. de ouderensverhoging verhoogd, de stallage afbouw van de zorgtoeslag ingedrukt gemaakt en de bijstand verlaagd. In pakket 1 wordt de eerste schijf ingekort.
- Het totale koopkrachtpakket kost € 4,6 milj. Daarnaast zijn maatregelen zoals de intensivering in de KOPF, indexeren AOW en verlagen ZA in het koopkrachtbeleid verwerkt. Het sterkste landse aantal maatregelen niet direct in de koopkracht, maar indirect via een inachtneming van het effect op de CPI (zoals bijvoorbeeld het bevriezen van de huren). Het lastenbeleid van 6 december leidt tot een inflatiecorrectie van +0,18%.

¹ In beide pakketten komt er een WML-waarde op basis van 36 uur.

² De extra uitgave naar kinderopvang kan een prijsoprijvend effect hebben. Dit is een risico voor de betaalbaarheid voor een inkomens 36 uren lang een legere vergoeding en de maximum uitrijke (de vrije maximaal met recht op KOPF-middelen) wordt niet verhoogd. Dit verlaagt het in het koopkrachtbeleid.

1. Mediane koopkrachtheffecten pakketten

	0. Koopkracht basis	1. basis + pakket RA 1 (WML 7,5%)	1. basis + pakket RA 2 (WML 10,5%)
Inkomensgroep			
1a (<=112% WML)	0,7%	1,9%	1,8%
2a (113-160% WML)	0,5%	2,0%	2,1%
3a (160-275% WML)	0,5%	1,9%	2,1%
4a (275-409% WML)	0,9%	2,1%	2,2%
5a (>=409% WML)	0,7%	1,6%	1,8%
Inkomensbron			
Werklozen	0,8%	2,3%	2,7%
Uitkeringsgerechtigden	0,4%	2,3%	2,6%
Gepensioneerden	-0,2%	0,2%	0,3%
Huishoudtype			
Tweeverdieners	0,7%	2,0%	2,1%
Alleenstaanden	0,7%	1,9%	2,0%
Alleenverdieners	0,7%	1,1%	1,2%
Kinderen			
Huishoudens met kinderen	0,5%	2,4%	2,8%
Huishoudens zonder kinderen	0,9%	2,3%	2,4%
Alle huishoudens	0,7%	1,8%	2,0%

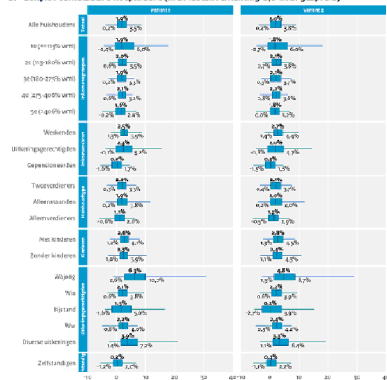
- Bovenstaande tabel geeft de cumulatieve koopkrachtheffecten voor de komende beleidsperiode 0, dus het effect over 4 jaar (delen door vier voor gemiddeld effect per jaar) uitende (zie beeld per jaar zal anders zijn i.v.m. daadwerkelijk jaar van invoering).
- Er moet de komende week nog een besluit worden genomen over wanneer de WML-verhoging en lastenverminderingen worden ingevoerd. Algemeen aandachtspunt is dat intensiveringen en ontlastingen nu niet mogelijk als een pakket, aan de Kamer worden aangeboden.
- De koopkracht van gepensioneerden blijft achter bij die van werklozen en uitkeringsgerechtigden door een slechter beeld in de beste vanwege achterblijvende indexatie aanvillende pensioenen, en daarnaast omdat de AOW niet wordt verhoogd (niet gepaarde WML-verhoging).
- De koopkrachtreming is gebaseerd op het economisch beeld uit de MEV. De inflatie is daarna getogen. Zeker in 2022 zal dat de koopkracht negatief beïnvloeden. Kleine cumulatieve plussen kunnen ontstaan in 'mensen' die volgende macro-economische reming van het CPB komt in meet bij het CPB. Het is daarom lastig om te sturen op het niveau van de koopkracht. Wel geeft het gebode beeld aan goede inschatting van de verschillen tussen groepen.

2. Frequentietabel pakket 1 (pakket 2 in de bijlage)

	<5%	5 tot 2%	2 tot 0%	0 tot 2%	2 tot 5%	5%	Totaal	Median	Aantal v. 0%
Inkomensgroepen									
1a (<=112% WML)	3%	12%	13%	25%	21%	26%	100%	1,9%	1,538
2a (113-160% WML)	2%	4%	12%	35%	17%	100%	26%	2,1%	1,538
3a (160-275% WML)	2%	4%	16%	28%	62%	10%	100%	1,9%	1,538
4a (275-409% WML)	3%	5%	11%	29%	45%	5%	100%	2,1%	1,538
5a (>=409% WML)	6%	7%	14%	34%	33%	6%	100%	1,6%	1,538
Inkomensbron									
Werklozen	2%	8%	7%	28%	64%	13%	100%	2,5%	4,640
Uitkeringsgerechtigden	2%	1%	12%	32%	27%	26%	100%	2,3%	638
Gepensioneerden	6%	14%	17%	34%	16%	4%	100%	0,9%	478
Alleenstaanders	6%	10%	30%	29%	17%	8%	100%	0,2%	666
Huishoudtype									
Tweeverdieners	2%	6%	14%	29%	68%	1%	100%	2,0%	1,798
Alleenstaanders	3%	8%	13%	25%	32%	17%	100%	1,9%	1,428
Alleenverdieners	2%	9%	16%	35%	26%	7%	100%	1,1%	378
Kinderen									
met kinderen	2%	4%	9%	24%	45%	16%	100%	2,6%	1,758
zonder kinderen	3%	4%	9%	25%	39%	16%	100%	2,3%	1,888
Alle huishoudens	3%	7%	13%	29%	33%	6%	100%	1,9%	1,538

* Het beeld is als van de verdunde inkomensbron. De getoonde medianen - absolute en relatieve - worden naar AOW-rijding naar kinderen of naar van de verdunde inkomensbron. Dit is voor de eerste gepensioneerden.

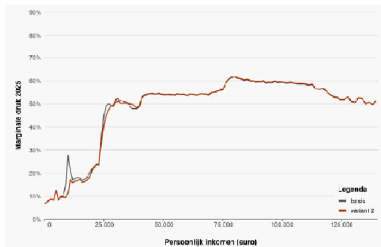
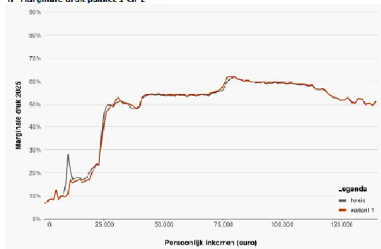
- [illegible]

3. Boxplot cumulatieve koopkracht (ind. lastenverlichting 3,0 mld, gespreid)²

- **Wijongers gaar er fors meer op vooruit dan bijstandsgerechtigden.** De koopkrachtoverontwikkeling van bijstandsgerechtigden is in de basis al negatiever door de afbouw van de dubbele A-K. Daarnaast hebben wijongers relatief beperkt nadeel van de verspreiding in de huurslag en veel voordeel van de verlaging van het WML (wijong wordt bruto goedkeerd op bijstand netto). Dit kan goeddeels (je worden afgevoerd door de jongenhandzaamkorting) af te schaffen (oefenost 0,2 mid).

³ Uitsplitsing groep uitbreidingsgerechtigden geeft illustratie van spreiding maar sommige groepen zijn klein (bijv. ANW's).

4. Marginale druk pakket 1 en 2

Bijlage. Totaal budgettaire effecten en toelichting

Maatregelen concept RA in mld. (+ = additioneel, - = afnemend)	Pakket 1 WvL + 5% gedeeltelijke koppeling	Pakket 2 VvL + 20% uitkeringen ecl. AKW 5. AKW 0%
1 Kinderopvang (-5%)	1,1	1,1
Zorg		
2 w.v. hogere nominale zorgpremie	-0,8	-0,8
3 w.v. zorgtoeslag + bezwaars eigen risico	0,2	0,2
4 w.v. hogere IAB	-0,4	-0,4
5 w.v. compenserende lastenverlichting TES + Acl	1,1 (w.v. 0,7 TES)	1,1 (w.v. 0,7 TES)
Pakket WML-HT	1,4	1,0
6 w.v. bijstand	0,4	0,3
7 w.v. Wajong en overige	0,7	0,5
8 w.v. vereenvoudigingen HT	0	0
9 w.v. extra verhoging eigen bijdrage HI	0,3	0,3
10 w.v. meevallende samenwerking WML-yp ZT + WvB	0,3	0,1
11 w.v. toegenomen dosimetric ZT + WvB	-0,3	-0,4
12 w.v. vertijde samenwerking WML-yp AK	0,0	-0,1
Overige koopkracht		
13 Extra afbouw zelfstandigenafrak	-0,1	-0,1
14 Indexatie van AKW	0,2	0,2
Levensverzekering		
15 Afbouwings		
w.v. herziening lijfrenten	0	0,1
w.v. verhogen maximaal lijfrenten 1, 2, 3	2,9	2,8
w.v. sneller afbouwen	-0,4	-0,4
16 Ouderentkorting	0,5	0,4
17 Stafers afbouw ZT terugdragen	0,3	0,4
18 Afbouw dubbele ARIK in bijstand	-0,1	-0,1
19 Invullen van de vlijf	-0,2	-0,2
20 Verlagen TES		0,0
21 Lijfrente 120%	0,2	0,2

Kinderopvang

- Verhoging van het KOT-percentage naar 55% (verlaging voor de laagste inkomens) kost 1,1 mld. in 2025. Het totale pakket aan kinderopvang maatregelen (VvL, KOT en gedragseffecten) kost 1,7 mld. in 2025. Het te verwachten effect van hogere marktprijzen, e.g.v. toenemende vraag naar kinderopvang, is niet meegenomen in de inkomenseffecten.

Zorg - De maatregelen in de Zvw leiden tot een stijging van de nominale zorgpremie, die conform de bestaande systematiek lastenneutraal wordt gemaakt met compenserende lastenverlichting.

- De nominale zorgpremie stijgt, m.v.u. m.v.d. in 2025.
- Het eigen risico en de zorgtoeslag resulteren in 0,2 mld. lastenverlichting in 2025.
- De IAB-percentages stijgen met 0,05%-punt in 2025.
- De compenserende lastenverlichting wordt conform de bestaande systematiek gegeven via TES (-0,18%-punt) en de Acl-premie.

Pakket WML-HT (totaal 1,4 mld.) - Het totale WML-HT pakket kost 1,4 mld. in pakket 1 en 1,0 mld. in pakket 2. Dit is 0,3 mld. meer dan in eerdere memo's, vanwege een extra verhoging van de eigen bijdrage in de HT (R9).

- Verhoging van de bijstand met 7,5% (pakket 1) kost 0,4 mld. en verhoging met 5% (pakket 2) 0,3 mld. in plaats van differentiatie in koppeling. Het extra aan budgettaire bijstandshoogte bereikt worden door de dubbele ARIK in de hoopgevoerde van de bijstand te verlagen. Daarmee wordt de afbouw vermindert en wordt de jaarlijkse koopkracht min in de bijstand (die afgelopen jaren steeds is gekrompen) eerder opgevoerd. Bovendien wordt

hiermee de loeslagenwet problematiek (eenverdiener met UWV-minimumuitkering komt door een verschil in afbouwpaden momenteel onder het sociaal minimum uit) versneld opgelost. De netto-koppelpaas verhoging in pakket 1 en 2 leidt de bestaande heffingsligging in de sociale zekerheid (het sociaal minimum is 70% daarvan 100% van het referentie-inkomstand voor alleenstaanders respectievelijk paren) los. Dit zorgt voor extra complexiteit in de sociale zekerheid.

7. De Wijziging van de loeslagenwet (uitkeringen uitgaan met 7,5% in pakket 1 en met 5% in pakket 2. De AKW wordt niet verhoogd. Een vergelijkbaar inkomens- en budgetair effect kan bereikt worden door een volledig gekoppelde WML-verhoging, waarna het voordeel voor gepensioneerden met hogere inkomens wordt afgevoerd via een verlaging van de ISAW en ouderenkorting.
8. De vereenvoudigingen op de HT (industrieel invoering van genommerde huizen in 2 stappen) in de budgetair - neutraal voor ingezetenen. De huurkosten zijn nu min. worden verlaagd in het betaalbaar inkomens, maar te vervallen als lagere inflatie.
9. 200 miljoen extra voor de huurbasis verlaagd de eigen bijdrage met ongeveer € 15 per maand in 2025, waardoor een verhoging met ongeveer 4 euro resulteert.
10. Verhoging van het WML leidt tot verhoging van de afbouwpunten van de zorgtoeslag en kindgebonden budget.
11. Het budgettaire effect van (6) wordt tegengegeven door de conjuncties stellen af te bouwen. In pakket 1 met 2,75%-punt en in pakket 2 met 3,5%-punt.
12. De knikpunten van de arbeidskorting zijn afhankelijk van de per centages het wml. Door de doorverlating van het wml op de arbeidskorting hebben lage inkomens minder recht op arbeidskorting (op basis rond wml circa - €400) en hoge inkomens meer. Dit werkt onverwiltend. Per saldo levert dit ged op uit de arbeidskorting. Deze besparing wordt gebruikt doordat sommige lage inkomens hebben andere heffingskortingen (zoals IACK) meer kunnen verzuimen. Dit leidt in 2025 groter mids budgetneutraal uit in R&T, bij R&T levert het 0,1 mids op. Structureel treedt de intensivering op de IACK niet op, omdat de IACK wordt afgeschaft.

Overige koopkracht

13. De netto-afdracht op de loeslagenwet met € 290 per jaar extra afgevoerd, tot een maximale hoogte van € 1.200 in 2025.
14. De AKW wordt volledig geïndexeerd in 2022, 2023 en 2024 (intrekken wetsvoorstel niet-indexatie AKW).

Lastenbeïnvloeding

15. De doorverlating van het WML op de arbeidskorting (R12) wordt teruggevoerd. Daarna wordt de arbeidskorting geïntensiverd door verhoging van de maximale arbeidskorting bij de knikpunten met in variant 1: 397 euro en in variant 2: 385 euro. Omdat het eindpunt gelijk blijft, bouwt de arbeidskorting steller af vanaf het derde knikpunt (van 5,86% naar 6,40% in beide pakketten).
16. De ouderenkorting wordt met 2,82 euro verhoogd in beide pakketten.
17. De afbouw van de zorgtoeslag (R1:) wordt teruggevoerd. Dit beperkt de marginale druk.
18. De dubbele A-HK in de hoogte van de bijstand wordt met 5%-punt extra afgevoerd in 2024 en 2025. Dit verlaagt de hoogte van de bijstandsuitkering. Bovendien wordt de hiermee de loeslagenwet problematiek (eenverdiener met UWV-minimumuitkering komt door een verschil in afbouwpaden momenteel onder het sociaal minimum uit) versneld opgelost.
19. In pakket 1 wordt de eerste schijf met 1200 euro ingekort.
20. In pakket 2 wordt TES verlaagd met 0,01%-punt en komt uit op 36,84% in 2025. In pakket 1 komt TES uit op 35,89%.
21. De verhoging van heffingskortingen zoals de AK leidt tot een besparing op andere heffingskortingen zoals de IACK. Dit komt omdat er door lage inkomens minder (bijvoorbeeld) IACK kan worden verzilverd. Omdat de IACK in de structurele situatie is afgeschaft levert dit in de structurele budgettaire plaats geen besparing op.

Inflatiecorrectie

- Een aantal maatregelen landt niet direct in de koopkracht, maar indirect via een inschatting van het effect op de LPI. Het lastenboek van 6 december leidt tot een inflatiecorrectie van 10,10%. Deze is vanaf 2025 in de koopkracht verwerkt.
- De nihilste reïskostenvergoeding en de huurbelasting zijn hierin verwerkt.

Frequentietabel palket 2

	≤ 5%	5 tot 24%	25 tot 49%	50 tot 74%	75 tot 99%	≥ 100%	Totaal	Mediaan	Aantal r. 001
Inkomensniveau									
≤ 11* (≤ 11% WML)	0%	12%	13%	28%	16%	26%	100%	1,8%	-1,20
26 (12-26% WML)	2%	4%	12%	37%	27%	11%	100%	2,1%	-1,20
36 (26-36% WML)	2%	0%	15%	25%	38%	14%	100%	2,1%	-1,20
46 (36-46% WML)	2%	0%	10%	25%	45%	11%	100%	2,2%	-1,20
56 (46-56% WML)	0%	0%	14%	29%	37%	10%	100%	1,8%	-1,20
Inkomensniveau¹									
voor kinderen	2%	3%	7%	25%	64%	26%	100%	2,7%	4,640
ouderhuishouders	4%	14%	13%	27%	21%	11%	100%	2,0%	6,30
ouderhuishouders	0%	13%	26%	31%	1,2%	5%	100%	0,3%	-1,70
ouderhuishouders	0%	0%	20%	28%	1,0%	9%	100%	0,4%	6,00
Huishoudtype									
huishouders	3%	0%	13%	25%	38%	14%	100%	2,1%	3,790
ouderhuishouders	3%	8%	13%	27%	38%	18%	100%	2,0%	3,630
ouderhuishouders	7%	8%	17%	30%	7,9%	9%	100%	1,9%	1,70
Kinderen¹									
met kinderen	2%	4%	8%	21%	67%	26%	100%	2,8%	-1,750
zonder kinderen	3%	4%	9%	25%	38%	19%	100%	2,4%	3,880
Alle huishouders	3%	7%	13%	28%	37%	16%	100%	2,0%	7,380

¹ De lijn op basis van de laatste informatie van de patiënten en de laatste informatie van de AGW.
² De lijn op basis van de laatste informatie van de patiënten en de laatste informatie van de AGW.

77. Memo naar vragen met betrekking tot het te voeren begrotingsbeleid (7-12-2021)

In het regeringsakkoord komt een tekst te staan waarin wordt vastgesteld welk begrotingsbeleid het kabinet voert. In het constituerend beraad lieden de onderliggende begrotingsregels ter informatie voor. Op enkele punten is nog een beslisning nodig.

1. Bestendigheid huidige regels & opbouw in zijn geheel 167 SHK

Het begrotingsbeleid is gebaseerd op drie basisprincipes elk uitgewerkt in concrete spelregels:

- **Efficiënte allocatie van middelen** (regelen de kosten maken en kiezen gebeurt zorgvuldig). Er is één hoofdbesluitvormingsmoment en over de inzet van per saldo meerkosten beslist de HR.
- **Deleerzaam van de overheid** (geen belastingen overschrijven). Het kabinet spreekt op voor hand af wat er ieder jaar maximaal mag worden uitgegeven en hoe hoog de belastingen en premies moeten zijn.
- **Macro-economische stabilisatie** (economisch klappen opvangen met de begroting). Belastingen en uitgaven moeten met de conjunctuur. Het uitgavenplafond wordt hierover in hoofdzaak niet aangepast. Uitzondering hierop is het conjuncturele deel van de uitgaven aan WW en bijstand, daarvoor wordt het plafond aangepast. Beleidsmatige wijzigingen zoals bijvoorbeeld het verhogen van uitkeringen dienen wel te worden ingepast.

Belangrijke wijzigingen die de SBR voorstelt:

- Creëren van een investeringsplafond om investeringsuitgaven flexibeler naar achteren te kunnen schuiven. Dit brengt rust in het begrotingsproces omdat er bij mogelijke vertraging van projecten niet jaarlijks (incidentele) ruimte onder het uitgavenplafond ontstaat.
- De gasbaten zijn niet langer uitgezonderd van het uitgavenplafond en tellen mee als generale ontvangsten onder het uitgavenplafond.
- Voorstel de uitgavenplafond van de omvang met zorgkosten en zorguitgaven door op te klinken of een Zilvermeervall wordt ingezet voor andere uitgaven of lastenverlichting.
- Communicer over het geheel van overheidsinkomsten en -uitgaven en niet alleen over de beleidswijzigingen.

2. Besluitvorming over begrotingsregels

- Om politieke onrust te voorkomen wordt de SBR de optie om een besluitvormingsprocedure of meevallersformule af te spreken. Als u hierover besluit, kunnen we een concreet voorstel overbrengen, afhankelijk van de vormgeving bestaat dit het beeld.
- De SBR geeft in overweging om integrale besluitvorming te bevorderen door tijdens de voorjaarsbesluitvorming ook over de hoofdlijnen van de inkomtenkant te besluiten.
- Wij adviseren om het investeringsplafond als volgt af te bakenen: Klimaatfonds (incl. strotingen in Transit), Schietinfonds, Mobiliteitsfonds, Defensiefonds, Defensiematerieelbegrotingsfonds en Nationaal Groeifonds (NGF).
- De schade- en versterkingsoperatie Groningen is een aanzienlijke opgave en de budgettaire omvang en het kasstroom daarvan is inherent onzeker. Dit raadt direct de gasbaten omdat de herstellereis aanzienlijk door de veiligheid noodzakelijk zijn van de NAM gefinancierd worden. Door het onzekere kasstroom van deze betalingen is het voorstel om de gasbaten en de voor de veiligheid noodzakelijke schade- en versterkingskosten die bij de NAM in rekening gebracht worden buiten het uitgavenplafond te plaatsen (in tegenstelling tot het advies van de SBR). Ook wordt voorgesteld eventuele kosten voor het kapitaal van EBN die direct met deze schade- en versterkingskosten samenhangen buiten het plafond te plaatsen. Als synergie uitgaven gehoepteld aan Groningen duiken, waaronder de kosten voor bestuurlijke afspreken, worden regulier onder het uitgavenplafond behandeld.
- Koppelingen en samenhangen staan op gespannen voet met integrale besluitvorming. De SBR beveelt daarom aan om hiermee te stoppen en bestaande gevallen op te heffen, naast de SBR/DOE is de verhoging van de rechtstreekse verband houden met corona. Hieronder vallen de generieke steunmaatregelen (NLM, LOZ, IVL) en specifieke maatregelen voor getroffen sectoren. Planterend beleid zoals extra middelen voor van werk naar werk vallen hier niet onder. Daarnaast moet het besluitvormingsproces beter worden ingeslagen door

Besluitvorming voor reguliere onderzoeken van MR zal later verlopen. Dit kan aangevuld worden op de begrotingsoverleg.

- Verder worden enkele technische wijzigingen ter verduidelijking van de reeds voorsteld, waarbij onderliggend beleid niet wijzigt.

8.1 Afschaffen schenkingsvrijstelling eigen woning - verlaging per 2023

- Tabel 1 geeft de budgettaire gevolgen weer van verschillende varianten voor verlaging van de schenkingsvrijstelling eigen woning per 2023 in combinatie met afschaffing met ingang van 2024.

Tabel 1. Budgettaire gevolgen verlagen schenkingsvrijstelling eigen woning per 2023 en volledig afschaffen per 2024 (opbrengsten in mln. euro)

Verlaging 2023	2023	2024	2025	2026	stree	jaar stree
A. In ree-den zijn inclusief het volledig afschaffen van de schenkingsvrijstelling eigen woning per 2024						
1. Verlagen tot € 1	8	16	24	32	160	2043
2. Verlagen tot € 6.600	7	15	23	31	160	2043
3. Verlagen tot € 10.000	7	15	23	31	160	2043
4. Verlagen tot € 27.000	5	13	21	29	160	2043
5. Niet verlagen in 2023	8	16	24	32	160	2043

Uitbreidingsaspecten

- De verhoogde eenmalige schenkingsvrijstelling voor de eigen woning (jubelton) is onderdeel van de aangifte schenkbelasting. Bij het afschaffen van de jubelton moet het onderdeel uit de aangifte worden verwijderd. Dit vraagt aanpassingen in de aangifte zelf en in de achterliggende systemen voor de verwerking van de gegevens uit de aangifte. Deze aanpassingen vragen tijd en moeite.
- In 2022 is de beschikbare capaciteit nodig voor afronding van de overgang naar het nieuwe systeem voor de schenk- en erfbelasting. Capaciteit voor het verwijderen van de jubelton is beschikbaar vanaf 2023. Dit maakt verwijdering mogelijk per 1 januari 2024. De uiterlijkse aanpassing moet hiervoor uiterlijk 1 maart 2023 voltooid zijn.
- Het verlagen van de jubelton is een parameteraanpassing, dit is wel al mogelijk per 2023, voor verlaging van de jubelton per 1 januari 2023 moet de wijziging uiterlijk 1 december 2022 voltooid zijn.

Vormgeving schenkingsvrijstelling EW

- De jubelton voor schenken van ouder aan kind is in de systemen van de belastingdienst vormgegeven als een verhoging van de reguliere eenmalige vrijstelling voor een gift van ouder aan kind van 18 tot 10 jaar van € 26.881 (zonder bestaatsdiens). Voor de eigen woning mag dit bedrag aangevuld worden tot € 105.000 (bedragen 2021). Bij afschaffen van de jubelton blijft de reguliere eenmalige verhoogde schenkingsvrijstelling in stand.
- Over moet kan in andere relaties dan ouder-kind (grootouders, vrienden) ook € 105.000 belastingvrij geschonken worden voor de eigen woning. Dit is een verhoging van de jaarlijkse algemene vrijstelling van € 3.244.
- De verhoging voor de eigen woning zou technisch kunnen worden teruggebracht tot € 1. Dit bedrag kan dan worden gebruikt voor het nemen van de reguliere vrijgestelde vrijstelling. In het geval is het niet mogelijk om de vrijstelling terug te brengen tot € 1, dan kan de vrijstelling voor de eigen woning worden teruggebracht tot € 26.881 van ouders aan kinderen, waarvan € 1 aan de eigen woning moet worden besteed. Voor overige schenker resect volgens dezelfde systematiek een vrijstelling van € 3.245. De vrijstelling blijft dan in de aangifte staan, maar de hoogte van het bedrag in de praktijk kan leiden tot onbegrip met als gevolg negatieve identiteitscontroles anders vragen, anders klachten en mogelijk ook onjuiste aanpak. Dit is vanuit het perspectief van de Belastingdienst onwenselijk.
- Om dit te voorkomen zou de verhoging ook kunnen worden teruggebracht tot een rond bedrag van beperkte hoogte dat nog wel materieel effect heeft, voor mekaar, bijv. € 3.000 of € 10.000 euro. In tabel 1 zijn de budgettaire gevolgen van verschillende varianten weergegeven.

Koopkrachthefften concept RA-pakket (9 december)

Tabel 1. Cumulatieve koopkrachthefften 2022 - 2025

	Koopkracht bubbel (MLT)	Variant 1 memo 75	Pakket nieuw
Inkomengroepen			
1a (<=13%WML)	0,7%	1,9%	1,9%
2a (13-18%WML)	0,5%	1,9%	2,0%
3a (18-27%WML)	0,2%	1,9%	1,9%
4a (27-40%WML)	0,3%	2,0%	2,0%
5a (>40%WML)	0,7%	1,6%	1,6%
Inkomedelen			
Werkenden	0,9%	2,4%	2,4%
Uitkeringsgerechtigden	0,4%	2,0%	1,9%
Gezinsleden	-0,2%	0,2%	0,5%
Werkhoudtype			
Tweevouders	0,7%	1,9%	1,9%
Allestaanders	0,7%	1,9%	1,9%
Alleenstaanders	0,5%	1,1%	1,1%
Kinderen			
1 kind ouders met kinderen	0,5%	2,5%	2,5%
Meer kinderen met kinderen	0,5%	2,2%	2,2%
Alle huishoudens	0,7%	1,9%	1,9%

* De verspreiding van de hogere varianten is in een verlaging van 75% tot 0,02% (van bijgesteld 0,05% in de vorige memo 75). Koopkrachthefften concept RA-pakket (9 december), om budgetneutrale aan te sluiten. Hierover staat de median van sommige groepen.

- In Variant 1, memo 75¹ geeft de cumulatieve koopkrachthefften van het pakket weer in het WML met 0,3% wordt verhoogd met behoud van koppeling van met behoud van koppeling van sociale minimumtoelagen, exclusief AOW. Ook zit hierin de lastenverlichting van 3,0 mld. structureel (pakket 1 uit memo 75).
- In 'pakket nieuw' zijn enkele maatregelen getroffen om op het gewenste koopkrachtbeeld uit te komen. Hierbij is uitgegaan van de wens om het koopkrachtbeeld voor ouders te verbeteren met het verschil tussen werkenden en uitkeringsgerechtigden te verkleinen. Ook is in 'variant 1 memo 75' een dollingprobleem ontstaan van 100 miljoen euro, dat is opgelost in het pakket. De oorzaken:
 - De WML-variant, blijft structureel iets duurder (38 miljoen in 2050).
 - De versnelde afbouw dubbele AHC in de bijstand levert structureel geen geld op, omdat die al was afgeschaft in de structurele situatie. In de variant was een toename van 60 miljoen versneld.
- Het laatste zorgbeleid is niet stil. Dit is niet in deze coördinerende werks. Aanpassingen in de zorgmarkt kunnen zorgen voor (bepaalde) mutaties in het koopkrachtbeeld en budgettaire effecten.
- 'Pakket nieuw' geeft de cumulatieve koopkrachthefften wanneer bovenop 'variant 1 memo 75' de volgende maatregelen worden getroffen:
 - ES wordt verhoogd (+0,09% punt in 2025, 0,4 mld.), ter dekking van de 0,1 mld. en van de verhoging van de arbeidsbelasting (arbeidsbelasting + € 20, 0,3 mld.).
 - De jonggehandicaptenkorting wordt afgeschaft (-0,2 mld.) en met de opbrengst wordt de ouderenkorting verhoogd (+€ 141). De jonggehandicaptenkorting bedraagt € 800. Vrijongers krijgen hiermee een vergelijkbare koopkrachtverhoging als bijstandsgerechtigden.
- Onderstaande tabel geeft de structurele budgettaire effecten van de variant en het nieuwe pakket.

¹ De jonggehandicaptenkorting is voor mensen met een beperking die niet uitgaat van de WML-variant. Dit is een klein bedrag van een verhoging die wel recht heeft op de verhoging. De vrijongers niet afkomstig van een WML-variant.

Tabel 2. Budgettaire effecten (structureel)

Maatregelenconcept RA (in milj. euro's)		Variante 1: memo 75	Pakket nieuw
1	Zorg (Bf, hogere zorgpremie terugkult TEE/Azi)	0,3	0,0
2	Pakket VHE-HT*	1,2	1,2
3	Extra middelen HT (eigen bijdrage)	0,3	0,3
4	Lastenverlichting	3,0	2,9
	Afbeelding	2,5	2,5
	Overtig	0,5	0,4
5	Extra middelen evenwichtig koopkrachtpakket**	0,7	0,7
6	Totaal koopkrachtpakket	4,7	4,6

* In 'variante 1: memo 75' krimen de structurele uitgaven 0,1 milj. hoger uit. Dit is opgelost in pakket 2.

** De 0,3 milj. is nog niet in de financiële tabellen opgenomen. Mocht er voor dit pakket worden gekozen, dan zal dit nog moeten worden toegevoegd.

TER BESLISSING

Aan

De minister

Ter informatie

De staatssecretaris Fiscaliteit en Belastingdienst

De staatssecretaris Toeslagen en Douane

Directie Algemene
Financiële en
Economische Politiek

Persoonsgegevens

nota

Nota openbaarmaking formatiestukken FIN

Datum

25 mei 2022

Notanummer

2022-0000155547

Bijlagen

geen

Aanleiding

Op 15 februari heeft de formateur de stukken van de hoofdtafel van de formatie openbaargemaakt. Daarop vroeg de Kamer om openbaarmaking van de stukken van de zijtafels. Daarom zijn alle departementen die de formatie van stukken hebben voorzien nu voornemens de door hun geproduceerde stukken te openbaren. In de bewindspersonenstaf van 4 februari is dit eerder toegelicht en heeft u alledrie ook gevraagd om het beeld uit de stukken. In deze nota vragen wij uw akkoord met de werkwijze voor openbaarmaking zijtafels op basis van de op 12 april gemaakte interdepartementale afspraken en treft u ook het beeld van de stukken.

Beslispunten

Wij adviseren u (minister) akkoord te gaan met onderstaande voorgestelde werkwijze, waardoor bijgevoegde stukken openbaar worden gemaakt. Bent u akkoord met deze werkwijze?

Kernpunten

- Dit is de eerste keer dat het verzoek is gedaan om stukken van zijtafels van een formatie openbaar te maken. Daarom is er op verzoek van het SGO interdepartementaal een aanpak geformuleerd in het Interdepartementaal Wob Overleg (IWO) hoe hier op uniforme wijze door departementen mee kan worden omgegaan.
- **Het voorstel is om in deze werkwijze de volgende keuzes te maken:**
 - Ieder departement maakt de eigen stukken zelf openbaar. Dit ziet dus ook op stukken die vanuit een departement naar de financiële zijtafel zijn gegaan; deze worden in de regel door het eigen departement openbaar gemaakt en dus niet door Financiën;
 - Wij stellen voor alleen eindstanden van notities te openbaren en dus geen tussenstanden van onderhandelingen of concepten. Ook bureau formateur heeft deze lijn gehanteerd voor de stukken van de hoofdtafel. Concreet stellen we voor om geen tussenstanden van budgettaire tabellen, beleidsmatige lastenontwikkeling, koopkracht en uitvoeringstoetsen openbaar te maken, waar deze de stand van onderhandeling weergeven.
 - Ieder departement checkt of de stukken die naar de hoofdtafel zijn gegaan ook daadwerkelijk openbaar zijn geworden. Gebleken is namelijk dat dat niet altijd het geval is. Zijn de stukken van de

27.05.22
gelezen,
geen
opmerkingen
of
vragen
M2

- hoofdtafel toch nog niet openbaar, dan wordt dit alsnog door het eigen departement gedaan;
- o Ieder departement stuurt de stukken met een eigen begeleidende brief naar de Kamer, maar deze brieven worden door de departementen wel met elkaar gedeeld.
 - o Alle departementen gaan tegelijk naar buiten. Departementen die nog stukken openbaar moeten maken zijn: EZK en VWS. Zij zijn inmiddels ook gereed met hun inventarisatie.
 - o Deze werkwijze wordt met AZ en BZK geëvalueerd. Voor een volgende formatie streven we naar een proces waarbij in een keer alle stukken uit de formatie door de (in)formateurs openbaar worden gemaakt, zodat niet achteraf ministers moeten werken aan openbaarmaking van documenten die eigenlijk van de onderhandelende partijen zijn.
- In de toelichting vindt u een overzicht en beeld van de stukken die volgens dit plan van aanpak openbaar zouden worden. Wij streven ernaar om volgende week vrijdag deze stukken gereed te hebben voor openbaarmaking.
 - Het kan voorkomen dat de Kamer vervolgvragen aan u stelt over de openbaar gemaakte stukken. Uw verantwoordelijkheden als Minister van Financiën zijn dan complex: het betreft hier immers ambtelijke ondersteuning aan de formatie, zonder tussenkomst van de minister.

Toelichting

Overzicht van stukken ter openbaarmaking en beeld bij de stukken

- Als u akkoord gaat met ons plan van aanpak, dan worden onderstaande lijst stukken openbaar. Deze zijn tevens toegevoegd als bijlage.
- In deze set zitten voornamelijk stukken vanuit ambtelijk FIN aan de financiële zijtafel. Ook hebben we een aantal stukken geïdentificeerd die vanuit ambtelijk FIN aan de hoofdtafel zijn verzonden, maar nog niet in het reeds openbare archief van de hoofdtafel zaten. In totaal gaat het om 82 stukken.
- In deze set zitten geen tussenstanden van onderhandelingen. Specifiek betekent dat dit financiële tabellen die tussentijds voor de financiële zijtafel geüpdatet zijn niet openbaar worden gemaakt. Ook tussentijdse koopkracht, beleidsmatige lastenontwikkeling en uitvoeringstoets tussenstanden van het hele pakket zoals het op dat moment op tafel lag zijn hierdoor niet opgenomen.
- In de bewindspersonenstaf van 4 februari jl. heeft u drieën verzocht om een appreciatie van de stukken opgenomen over AOW en WML, jeugdzorg en de inkomstenbelasting. Tevens verzocht u om inzicht of in de stukken naar voren komt of er politiek andere keuzes zijn gemaakt dan door de uitvoering voorgesteld als voorkeursoptie. Hieronder gaan wij in op uw vragen.

Overzicht stukken ter openbaarmaking

1. Toelichting ontwikkeling saldo en schuld 2035
2. Horizontale ontwikkeling begroting 10 oktober
3. Brief onvoorziene omstandigheden en calamiteiten
4. Financieel kader kabinetsformatie
5. Beleidsmatige lastenontwikkeling 2022-2025
6. Besparingsopties zorg
7. Antwoorden drie technische vragen formatie
8. Technische vraag collectieve lastendruk
9. Budgettair basispad 2025
10. Toelichting verschillen saldo en schuld met het CPB
11. Uitvraag scenario's financieel kader formatie 1
12. HRA eerbiedwaardige werking
13. HRA

-
14. BOR vervolgvragen
 15. Hoofdpijnen van de contourenbrief box 3
 16. Fiche huurtoeslag
 17. Operationalisering SBR zorg
 18. Horizontale ontwikkeling zorg
 19. Hervormingen die budgettaire ruimte opleveren
 20. Afwijkingen ZiK en Hervormingen
 21. Formatievragen over nieuwe investeringen
 22. Kinderopvang en IACK
 23. HT en ZT – Uitvoeringsperspectief Toeslagen
 24. Addendum oneigenlijk gebruik box 2
 25. Klimaatkosten 3 nov
 26. Rentepercentages en rentevastperiodes hypotheek
 27. Waterveiligheid en Limburg
 28. Caribisch Nederland
 29. Fiscale vragen klimaat
 30. Dossiers 8 november 2021
 31. Aanvullende vragen box 3
 32. Grondslagverbredingen VPB en Ter Haar 1 en 2
 33. Lasten varia
 34. Memo varianten HT WML
 35. WKB
 36. Fiscaliteit HRA
 37. Medeoverheden
 38. Uitgangspunten koopkrachtraming
 39. AOV ZZP
 40. Overzicht maatregelen klimaat
 41. Varianten CO2-heffing industrie
 42. Oplegmemoranda keuzes WML en HT
 43. Doorrekening vereenvoudigingen huurtoeslag
 44. Bijlage koppelingen WML
 45. Karsspelbelasting
 46. Uitvraag investering Werkagenda Publieke Dienstverlening
 47. EW rangorde uitvoerbaarheid varianten
 48. Recht op betaalpauze
 49. Formatievragen Financiële tafel korte en lange termijn
 50. Afschaffen schenkingsvrijstelling eigen woning
 51. Frisdrankentaks en taakstelling 300 mln.
 52. Aanvullende klimaatvragen
 53. Formatievraag klimaat ETS-inkomsten
 54. Vraag rekenvoorbeelden kilometerbeprijzing + EV
 55. Klimaat CCS
 56. Klimaat CO2-heffing en EB
 57. Klimaat maatregel energieprestatie
 58. Klimaat AVI
 59. Derving autobelastingen door ingroei EV door de tijd heen
 60. Koopkrachteffecten concept RA
 61. WFT verzilverhypotheek
 62. Handelingsperspectieven NVWA
 63. Waterveiligheid, verkeersveiligheid en dubbeltelling
 64. Beantwoording IenW vraag regionaal beschermingsprogramma
 65. Beantwoording IenW vraag Deltafonds
 66. WML HT varianten
 67. Jeugd

- 68. Maatwerk industrie
- 69. Kernenergie
- 70. Bijmengverplichting groen gas
- 71. SDE en ODE
- 72. Uitvoeringskosten klimaat Rijksoverheid
- 73. CCS
- 74. Maatvoering degressiviteit energiebelasting
- 75. Grondslagerosie en MRBPlus en stimulering EV
- 76. Memo duiding cijfers NJN
- 77. HLA en transformatiemiddelen
- 78. Memo doorrekening koopkracht pakket 1 en 2
- 79. Memo vervolg doorrekening koopkracht
- 80. Begrotingsbeleid tbv formatie
- 81. Schenkingsvrijstelling eigen woning
- 82. Koopkrachteffecten Concept RA

Appreciatie stukken AOW en WML, jeugdzorg, inkomstenbelasting en uitvoering

AOW en WML

44. Bijlage koppelingen WML

Dit stuk betreft een overzicht van alle regelingen (zowel binnen als buiten SZW begroting) waar de WML verhoging op doorwerkt. Ook wordt uitgelegd welke koppelingen zijn behouden in de koppeling.

66. WML HT varianten

Dit betreft een memo over de inkomenseffecten van invoering normhuur. Er worden twee varianten gepresenteerd om met 300 mln. de effecten te dempen. Hierin wordt genoemd dat de inkomenseffecten in de basisvariant groot (en negatief) kunnen zijn. Dit is wel eerder ook al uit de CPB doorrekeningen gebleken en bovendien trekt het kabinet 300 mln. uit om de gevolgen te dempen.

Jeugdzorg

67. Jeugd

Memo over jeugdzorg en bezuinigingsmogelijkheden. Dit is reeds publieke informatie en al eerder vermeld in rapport door commissie van wijzen.

Inkomstenbelasting

15. Hoofdpijnen van de contourenbrief box 3

Tijdens de formatie is een hoofdpijnenversie van de contourenbrief box 3 aan de formatietafel verstuurd. De definitieve versie is op 15 april jl. verstuurd aan de kamer. De hoofdpijnenversie die nu openbaar gemaakt zal worden is hier een beknopte versie van en bevat geen tegenstrijdigheden of gevoeligheden.

22. Kinderopvang en IACK

Dit stuk gaat in op de mogelijkheden rond het invoeren van 96% kinderopvangvergoeding en het uitfasen van de IACK. Bij de formatie is gekozen voor een harde grens bij het beëindigen van de IACK. Over die harde grens staat in het memo geschreven: *De ongelijke behandeling die ontstaat tussen nieuwe ouders die door de afbouw (net) geen recht op korting hebben en bestaande gevallen die in een vergelijkbare situatie hiervoor wel in aanmerking komen zal vermoedelijk tot onbegrip en weerstand leiden bij de nieuwe ouders en mogelijk tot bezwaren. Het financiële belang is immers groot.*